

ASSICURAZIONI GENERALI 1891. ÉVI MÉRLEGE.

Table with columns: BEVÉTEL, Üzlet, Vagyon, Összes, KIADÁS. Rows include: 1. Tartalék a múlt évről, 2. Tartalék oly károka, melyek 1890. decz. 31-én még függőben voltak, 3. Díjak a törzések levonásával, 4. Kötvényilletékek, 5. Tőkeelhelyezések jövedelme, 6. Nyereség különféle értékesítések folytán.

Nyereség- és veszteség-számla a B) mérleghez. Életbiztosítási osztály (1891).

Table with columns: Üzlet, Vagyon, Összes, KIADÁS. Rows include: 1. Múlt évi díjtartalék, 2. Tartalék 1890. decz. 31-én függőben lévő károka, 3. Díjbéreltet a) hallgatósági díj, b) előfizetés díj, c) évi járulékok díj, 4. Kötvénydíjak, 5. Díjtartalék átadott életbiztosításokra, 6. Előfizetés díj jövedelme, 7. Nyereség-egyenleg különféle értékesítések folytán.

Az ASSICURAZIONI GENERALI vagyonállása 1891. deczember 31-én.

Table with columns: A tétel neve, A, B, Összesen. Rows include: 1. A részvényesek adófelvétel a tőke be nem fizetett részéről, 2. Ingatlan bírtok, 3. Kötvénydíjak, 4. Kamatozó jelzáloglag biztosított tőke-kölcsönök ingatlanokra, 5. Kötvénydíjak, 6. Állam- és más értékpapírok, 7. Váltók a társaságban, 8. Előlegek a jelzálog-ostályra, 9. Pénz folyó számlán különböző bankoknál és hitelintézeteknél, 10. Készpénz-készlet a törzsi és vezetésigazgatóságok pénztárában, 11. Készpénz-készlet a tőke-pénztárban, 12. Maradvány a viszontbiztosító számláján, 13. Az A mérleg folyó számláján, 14. Az A mérleg folyó számláján, 15. Adósság különböző címek alatt, 16. Díjtartalék átadott élet- és viszontbiztosításokra, 17. Biztosítási és viszontbiztosítási társaság összes hivatásában, 18. Előlegek, papír és nyomtatvány az összes társaságban, 19. Előlegek juttatások és szervezési költségek.

A cs. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Triestben: Besso M., Bárány Bruck Ottó, Dr. Calabi R., Bárány Morpurgo József, Segré V. A vezértitkár: Besso József.

Magyarországi vezérigynökség Budapest, Dorottya-utca 10. szám az intézet saját házában.

22. SZÁM. 1892. BUDAPEST, MÁJUS 29. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetők feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 forint, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre 6 forint, Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 forint, Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 forint, KÁRMENTŐ ELŐFIZETÉS a postai úton feltételek: 2.50 megfizetésre viteldi le csatlakozandó.

KERESZTESSY JÓZSEF ÖTVEN ÉVES JUBILEUMA.

HUNGÁRIA-SZÁLLÓ díszterme a maga nemében páraflan ünnepnek volt színhelye e hó 21-én. Mintegy kétszázan gyűltek össze Keresztessy Józsefnek, a nagy hírvivőmesternek tanítványai, köztük miniszterek (Szilágyi Dezső és Wekerle Sándor), képviselők, írók, művészek, magas állású tisztviselők, ügyvédek, szóval a társadalom értelmisége, hogy megünnepeljék mesterüket, abból az alkalomból, hogy országos hírvív lett vivő-teremtő ötven évvel ezelőtt megnyitotta s azóta is testben-lélekben töretlen erővel és igazi hivatással, a lovagiaság valódi szellemében vezető, abban a szellemenben, melynek jelszava a történelmi nevezetességű toledói pengere van edve: «ki ne ránts ok nélkül, vissza ne dugj mocsokkal.»

A tanítványok meleg szeretettel fogadták körükben az ősz mestert, s nevükben egyik legkitünőbb növendéke, Kisbárány Kiss Ferencz üdvözölte. «Bűnök tartottuk arról, hogy te 50 éven keresztül híven, önzetlen lelkiismeretességgel és becsülettel töltötted be fáradságos hivatásodat, olyan művészettel, mely egyedül a te sajátod. Közel 5000 tanítványodnak mind-egyike érezte aczélkarodnak a jó atya módja szerint reá alkalmazott súlyát a kiképzés tökéletesítésében; ezek tehát nem feledkezhetnek meg arról, hogy töled tanultak meg, miként kell fegyverrel megvédeni a becsületet és hogy mennyi hálával tartoznak ők neked azért.»

A beszéd alatt lehullt a lepel a mester bronz mellszobráról, melyet egyik tanítványa, Strobl Alajos készített, megszólalásig híven tüntetve föl az ünnepeltet, s következett a tanítványok által fölajánlott díszes emléktárgyak átadása, nevezetesen egy pompás kivitelű, dömöckölt aczélból készült dísz-vívó-kardé és vitőre, egy pár dísz-pisz-

tolý elefántesont markolattal és arany díszítéssel, egy fegyverszekrény és egy pompás ezüst cserkoszorú. A mester a meghatottságtól csak ennyit tudott rebegni: «Köszönöm, kedves tanítványaim.» Az ünnepnek ezen első része után következett a diszlokoma, melyen Harkányi Frigyes, Keresztessynek 1842 óta, tehát szintén jubiláns tanítványa, Szilágyi Dezső igazságügyminiszter, Tisza István, báró Podmaniczky Géza s még

számosan köszönték föl a magyar vívómesterek Nesztorát, kinek ugyanez alkalomra irodalmi emléke is megjelent, egy szép kiállítású «Emlékkönyv», képekkel, a növendékek által írt szöveggel s összes eddigi tanítványainak névjegyzékével.

A «Vasárnapi Ujság» már ezelőtt tíz esztendővel bemutatta olvasóinak a népszerű mester arczképét s egyik tanítványa, Vajda János által írott jellemrajzát, kifejezvé az őhajtását, vajha az akkorihoz hasonló egészségben érne meg ötven éves jubileumát. A kívánság ime teljesült s az azóta lefolyt tíz esztendő oly kevés nyomot hagyott a mesteren, hogy az akkori arczkép bátran volna lenyomatható. A hozzá írt kísérő sorokon sincs változtatni, legföljebb némi pótolni való, minél leginkább az előttünk fekvő «Emlékkönyv» följegyzéseiből tartjuk magunkat.

KERESZTESSY JÓZSEF.

Bánfalvai és homokszentiványi Keresztessy József 1819 augusztus 7-ikén Budapesten született s már tizenhat éves korában kezdte a vivás rendszeresen tanulni az öreg Friedrichnél s oly kedvet kapott hozzá, hogy szakmájának, élet-hivatásának választotta s a szerencsésen általtált pályán nálunk eddig utól nem ért tökéletességre vitte s a vivás mesterségét valóságos művészté emelte. Nálunk az első vívómesterek, a már említett Friedrich Ignác és Chappon Lajos, idegenek voltak. Az előbbi az 1826-ban alapított «Pesti Nemzeti Vívó-intézet»-nek volt a mestere. De az intézetnek 15-ik évkönyvében ott találjuk Keresztessy József nevét, mint a mester segédeát, a ki már 1833-ban alkalmazta segédi minőségben. Huszonhárom éves korában, 1842 február 4-én nyilvános vizsga után hat vívómester állította ki számára mesteri oklevelét. A nemzeti vívó-intézetnél töltötte aztán idejét egész 1848-ig, a mikor tompa kardját élessel cserélte föl, s mint a 60-ik honvéd zászlóalj hadnagya küzdött Aulich

KERESZTESSY KOMÁROMI «GELEITSCHHEIN»-JA.

hadtestében s mint Klapka komáromi őrségének harczosa, azoknak volt egyike, a kik utóljára tették le a fegyvert. Ez idő alatt megfordult több csatában, így Budavár ostrománál s Perednél, a hol a farkasi hid védelmének három ellenséges dragonyos lovas ellenében csak vívómesteri ügyessége és jó kardja mentette meg, melyet azóta ereklyeként őriz.

A szabadságharcz után a «Geleitschein», melyet, mint a többi komáromi kapituláns, ő is megkapott, mentette meg, hogy ismét nemesis hivatásának élhessen, — ismét megnyitotta vívótermet 48 tanítvánnyal s egész odaadással élt hivatásának, nem a párbaj-mániát ápolva, hanem a lovagias szellemet, művészeket nevelve, nem verekedőket. A közeletnek nem egy olyan férfa került ki a keze alól, a kik a vívásban országos hírnévre tettek szert, s a kiket bátran állíthatott híres külföldi mesterekkel szembe maga helyett a mérkőzés terére, s a zöldfa-utcai Mocsosnyiházbán levő vívóterem, a hol 37 éven át tanított, első hírt lett az országban s központja volt a vívó köröknek.

E vívótermet csak 1888 május 1-én hagyta el, a mikor zöldfa-utca 20. sz. alatt levő saját házába költözött s ott rendezte be újabb vívótermet.

Mint első magyar vívómester azon volt, hogy a párbajvívás terminológiáját is megmagyarosítsa. Így helyettesítette a francia «en garde»-ot az állással, a «demi allonge»-t a fél-, a «fendezvoust» az egész rohammal. A «degagé» csel, a «double» kettős, a «flannonnade» oldalnyomás, a «feinte flannonnade» félnyomás, a «coupé» vágás, «appel» jell, «marchez» előjárás, «rompez» visszajárás jell nála s a quart, tierce, demicercle, second 1. 2. 3. 4. szám lett nála.

Keresztessyben a kitünő vívómestert csak a mestervívó múlta felül, mert ez a kettő nem ugyanaz. Hosszú gyakorlattal bárki lehet vívómester, mestervívónak azonban külön kell születni, mint a művésznak, poétának. És Keresztessy annak született. Mindenkit legyőzött és őt soha nem győzte le senki. Azért lett neve oly ismert, oly népszerű nálunk, a hol a lovagiaságnak s a fegyveres sport nevei közt különösen a kardvívásnak oly kifejezett kultusza uralkodik. A kard speciálisan magyar kezi fegyver, mint a tör az olaszé, a fleuret a franciaé, a schläger a németé. S ennek a nemzeti fegyvernek a forogtatásában volt Keresztessy fölülmulhatatlan művész s e fegyver forogtatása művészetének tanításában hasonlíthatatlan mester.

Párbaja azonban nem volt életében senkivel. Őt nem merté kihívni senki, ő pedig sokkal szelidebb és fölényét sokkal jobban ismerő természetű, semhogy csak egyszer is arra ragadtatta volna magát, hogy azt valakivel komolyan

éreztesse. Utóbb már a hozzánk produkezióra jött idegen mesterekkel sem mérkőzött, hanem tanítványaival verette meg. Így tett a hatvanas években egy Salvo nevű híres olasz hőssel, a ki kihívta, de a kivel szemben tanítványát Kisbaári Kiss Ferenczet állította ki, a ki aztán, a nélkül, hogy csak egyet is kapott volna, mért az olaszra többek közt egy olyan fejesapást, hogy a nagy maszkon keresztül a bélles sztrempült s a hős mester megszédült bele. Hogy a tanítványtól nyert e lezke után a mesterre aztán nem igen volt kívánsi, könnyen megérthető.

Fiatalabb korában persze ő sem kerülhetett el, hogy ki ne álljon a magyar név becsületéért, vagy a saját renomméjéért.

Huszonhat éves korában annyira aczélos volt karizma, hogy egyenesen kinyújtott jobb kezének kis ujjára egy ötven fontos vaskörtét akasztott s ezzel a súlylával és egy darab faszénnel, mintha csak plajbász lett volna, ki irta nevét a falra. Ilyen bravurokban sokszor gyönyörködött a környezetét, de a forradalom óta ezeket abba kellett hagyni, mert ott egyszer túlerőltette magát a birkozásban. A században, melynek hadnagya volt, sok volt a híres birkozó s ezek nem hagytak neki békét. Végre is birokra kelt s egymásután harminczat földhöz vágott. De eközben valamije meghibbant s onnan kezdve sem emelni, sem birközni nem tud a nélkül, hogy nyilalás ne álljon a mellébe. Vívni azonban vívhat reggeltől napestig. S meg is teszi.

Vívásai közt a leghíresebb volt az, melyben az ötvenes évek közepe táján két külföldi mestert egymás után vert le. Ez a vívás állapította meg hírnevét kollegái előtt is, a kik közt az öreg Chappon sok ideig konok antagonistája, sőt ellensége volt. Két híres vívó jött akkor Budapestre. Az öreg Bartolomeo Bertolini Triesztből és a fiatal Calvelli Adorno Turinból. Az öreg Bertolini, a ki 1766-ban született és 1872-ben halt meg, Bonapartéval együtt csatározott Spanyolországban és 92 éves volt, mikor utóljára megházasodott és elvett egy 22 éves leányt, tehát az öreg Bertolini egész Európában a legelső vívó volt a maga idejében s még az ötvenes évek közepe táján is produkeziókra járt. Az Európa-szállodában tartattak az akadémiai, s az illető műbírálók jelenlétében ott történtek a mérkőzések. Első nap az ifjabb Friedrich mérkőzött az öreg úrral, s bizony a heves küzdelem alatt nem igen kímélte. Chappon, a hiú, de lovagias francia, szintén a bírák közt volt s látva egyszer, hogy Friedrich egy nagyon is erős vágást mért az öreg úrra, méregbe jött s félre tolvá Bertolini, így kiáltott Friedrichre: «Jer hát és mutasd ki, mit tudsz én velem». Friedrich elfogadta a kihívást s oly bösz harcz keletkezett a két vívó

közt, a kik alig védték magukat, hanem csak ütötték egymást, a hol érték, hogy erővel kellett szétválasztani őket. Másnap Keresztessyre került volna a sor és Friedrich előre figyelmeztette, hogy Chappon őt is ki fogja hívni. Keresztessy vállat vont s másnap megjelent az akadémián. Chappon csakugyan ott volt. Keresztessy először Bertolinivel vívott s csak játszott vele. Következett a fiatal Adorno, a ki kemény legény volt és rendkívül ügyes. Keresztessy azonban őt szúrást adott neki, míg ő egyet kapott tőle. Chappon végig nézte e tusákat s utána nem hogy ki nem hívta Keresztessyt, hanem hozzá közeledve, kezét nyújtott neki, barátságát följajánlva kérte őt, hogy a multnak surlódásait felejtse el. Az idegenek pedig fölkérték engedné meg, hogy diplomájára ők is fölírhasák neveiket. Mert oly művésztől, mint ő, legyőzteni nem szégyen, hanem büszkeség.

Keresztessy József hetvenkét éve daczára, ma is csak úgy viv, mint fiatal korában s ha egész nap nem teszi is le a kardot, sem bele nem izad, sem bele nem fárad. Másról omlik a verejték s óra után frottirozni kell, hogy megszáradjon, ő pedig csibukra gyújt s olyan rendesen lélegzik, mint más ember, ha alszik. Pedig az alakja nem valami óriás. Alig több őt láb magasságnál s szélességében semmi rendkívüli nincs. Karja nincsen köből, sőt izmai, ha csak meg nem keményíti, nem is kemények. És mégis nincs az az athléta, a ki kitudná farszani vagy pihenésre kényseríteni, s akár meddig viv is, utolsó vágásai ép oly gyorsak és szabatosak, mint az első.

Ötven év óta tanítja a vívás művészetét s nem unta meg. Ma is ép oly kedvvel, sőt passzióval foglalkozik minden kezdővel, mint mikor még segéd volt. Keresztessyvel furesán van a kezdő, de még a nem kezdő is. Mikor kezd: tudja, hogy nem tud semmit, s mikor már egy évig tanult: ha mesterével viv, akkor is úgy érzi, hogy nem tud semmit. Csak mikor más valaki áll vele szemközt, akkor veszi észre, hogy egy év alatt mennyire haladt.

Keresztessynek vívási módszere is elüt a többiétől. Talán egyiknek sincs oly biztos methodusa a kardállás, a gyorsaság és kitartás kifejlesztésére, mint neki. Mestervágásokra, cselekre nem sokat ad. Csinálni a rést, ha nincs, felhasználni, ha van: ez nála az axioma. A védelem és ríposzt egy mozdulat más módszerben is: de a ki a Keresztessy iskolájából kerül ki, annál a támadás, a fölfogott ríposzt s arra a visszavágás szintén egy mozdulattal áll. A gyorsaság, mely ebben kifejlődik, lehetővé teszi, hogy a támadó sem a vágás előtt, sem a vágás után rést ne nyisson, s hogy az egy tempóba vett harmadik mozdulatnál már sebet ejtjen, a nélkül, hogy ő is kapna. E mellett Keresztessy a kézre nem fektet kevesebb súlyt, mint a lábára. Az ő rendszerében a láb ép úgy viv, mint a kéz, de egyiket sem szabad visszakapkodni. S a mi az ő tanításában a legelőnyösebb, az az, hogy nincs benne semmi pedanteria. Neki minden lábára külön eszméje van, nem pedig minden eszméjére csak egy kaptafája. Nála a módszer nem cél, hanem eszköz és ezt minden tanítványánál annak egyéniségéhez alkalmazza. Tanítása nem csupán professzió, hanem passzió és vidám humora szórakoztatva vezeti a tanítványt a kezdet nehézségein át, s mire észreveszi magát, már túl van rajta.

Ragaszkodnak is hozzá növendékei. Van köztük olyan (Harkányi Frigyes), a ki azóta tanítványa, a mióta csak önállóan tanít. De olyat meg egyet nem találunk, a ki 15—20—25 éven át járta iskoláját. Érdekes e tanítványok névjegyzékének végigpillantani. Csaknem három nemzedéknek találjuk meg ott a képviselőit. A legregibb növendékek sorában ott találjuk — csak az általánosabban ismert nevek közül válogatunk, — Clementis Gábor volt honvédezeredest, Egressy Gábort, Fabinyi Teofilt, Fánegy Lajost, Garay Jánost, Lendvay Mártont, Lónyay Menyhértet, Majthényi László bárót, Markusovszky Lajost, Paczolay Jánost, Podhorszky Lajost, Pompéry Jánost, Regulí Antalt, Szontagh Pált, Tóth Lőrinczet s másokat, kik még a Nemzeti Vivőintézetben voltak a keze alatt. S azóta ott találni valamennyi műveltségűeknek előkelő representánsait, egy egész nagy diszes gárdát.

Természetes, hogy ily hosszú s ily ernyedetlen működés nem maradhatott hatás nélkül a

magyar közelet alakulására s nagyban hozzájárult annak a jó emeléséhez, melylyel a külföld megtisztult, hogy t. i. lovagias nemzet vagyunk. S nagy részt maga a mester szerény egyéniségének köszönhető az is, hogy az ő keze alatt nem kapott lábra a henczegés, a hiú virtuskodás, csak a növendékek érzeke nőtt az igazi lovagiaság iránt, hogy valódi, önérzetes férfiak nevelt s nem üres, türethetetlen krakéleket.

A ki így töltötte be hivatását, megérdemli, hogy szélesebb körökben is elismerés kísérje pályáján. S ehhez kívántunk hozzájárulni mi is, midőn e sorok kíséretében az «Emlékkönyv»-ben megjelent arcképet, s mind a két vívótermet bemutatjuk.

ÉDES PANASZ, ÉDES VALÓ.

Ragyog-e még, Hellász, derült eged?
Homérosz Nausikája él-e még?
A mint fehérő vásznot tereget,
Bársony mezőn, bájoló vidék!
Árnyas bokorban bűg-e a gerle?
Hajlik-e a szív nyájás szerelemre?

S te, melyre büszkén néz a nagy világ,
Thermopylaei szoros állsz-e még?
Hevit-e még a honszerelmi láng,
Leonidas s te hű maroknyi nép?
Édes-e még meghalni a hazáért?
És élni vérel szerzett igazáért?

Megnyilik-e még a jóságos ég?
Lejártok még a földre, istenek?
Kitépni a búbanat tövisét,
Hogy a szívek meg ne repedjenek.
Boldog hit: Isten minden lépten ott van:
Házban, virágban, csörgő patakokban.

Ah, oda vágyom a kék ég alá,
Hol balzsamos fű s költészet terem;
Ha dalra ajkam ott felajzáná
Ifjonti ábránd és honszerelem!
Virágot tűznék kedvesem hajába,
Hitért s hazáért élnék — nem hiába.

Szívem, nem illet téged a panasz!
Nincs-e virágod: pár szerény dalod?
Nem mosolyog-e rád nyár és tavasz:
Nőd s lánykáid, hogy vidulj általok!
S nem üdv-e az, ha felbuzdulsz imára,
Hogy áldást esdj e szép magyar hazára!

SÁNTHA KÁROLY.

DERFFLINGER GYÖRGY BÁRÓ TÁBORNAGY.

Krisztina svéd királynő titkos követe Rákóczi György udvarában.

Derfflinger György báró, churbrandenburgi tábornagy s a nagy választófejedelem leghíresebb hadvezére, egyike a hadtörténelem ama kimagasló alakjainak, melyeknek népszerűségem annyira a dicőségeseget átfutott pályá fényes és diadalmas mozzanatainak egybefoglalásából ered, — hogy aztán tovább eljen az utókor emlékeztetésében is, — hanem inkább azok közé a történelmi nevezetességek közé tartozik, kiknek az utókorra maradt hírnevük és dicső emlékek arany keretét az alacsony származás nyögéből a legfényesebb méltóságokra való diadalmas felvergődés, a szeplőtlen becsület, rendkívüli jellemzőtlenség, de mindenek előtt ama szerényesség és leereszkedő modor képezi, mely nem ismervén a parvenük hitvány köznapi gögjét, az elért dicsőség fénypontján is a társadalom legmagasabb és legalacsonyabb rétegeinek rokonszenvét és rajongó szeretetét önkénytelenül is egyaránt meg tudja a maga részére őrizni.

Ily férfi a 200 évvel ez előtt, február havában Guzowban, Brandenburgiában elhunyt Derfflinger György, a Rákóczi György udvarából ná-

lunk is emlékezetes lovas generális, ki életpályáját mint szegény szabólegény kezdte meg, hogy azt mint a német birodalom mánása és kora leghíresebb hadvezéreinek egyike fejezse be. Az érdemes szabócég ma is patrónusa és véd-szentjeként tiszteli őt, és nevének hallatára az utolsó szabólegényke is büszkén kilendül a mellét s önéret és bizonyos melanccholikuss becsvágy dagasztja szívét, ha a szabólegényből hadverő hőssé s az udvarok dédelgetett kegyenczévé lett tábornagy legendaszert alakját látja lelki szemei előtt elvonulni.

Derfflinger (vagyis Dörfling) György 1606-ban Neuhoftenben, egy alsó-ausztriai kis faluban született, mint szegény szülők gyermeke. Szülei a szabómesterségre szánták s egy cseh mezővárosban ki is tanult. Durva lelkiüti gazdája egy alkalommal valami csekélyebb mulasztásért oly kegyetlenül elverte, hogy megsokolva a kíméletlen bánásmódot, megszökött s hazafelé vette útját. Utközben annyira elnyomta az éhség és fáradtság, hogy az út melletti árokba lefeküdt s csakhamar mélyen elaludt. Nem sokára trombitaharsogás, dalolás és lönyerítés ébresztette fel a szegény fiút. Egy svéd dragonyos-ezred vonult

DERFFLINGER GYÖRGY.

el mellette, melynek parancsnoka magához intve a bámuló fiút, az útirány felől kérdezősködött. A Gyuri gyerek a katonákkal ment s legott felcsapott svéd dragonyos kövitzének. A 30 éves háború dühöngvén, csakhamar alkalmá lett a tűzpróbát vitézül kiállani. Parancsnoka, Svenstrup Joel ezredes, a ki bujdosó fiút szerénysege, tehetsége és bátorsága miatt megszerette, nem sokára hadnaggyá nevezte ki. A lützeni csatában, melyben Gusztáv Adolf király is elesett, már mint kapitány vett részt s nagyon kitüntette magát Isolano horvát karabélyosaival szemben. 1635-ben már alezredes volt s Bannér tábornok alatt Szászországban harczolt, maroknyi csapatjával a négyszeres túlsúlyban levő németeket kiverve Halle városából. Torstenson tábornagy is megkedvelte a fiatal, előretörő tisztelet, ezredessé nevezte ki s barátjává tette az egykori szabólegényt, ki azon volt, hogy fiatal korának mulasztásait most szigorú tanulmányozással kipótolja. Az elvtve beállott békés idők arra használta fel, hogy tudományos kiképeztetését folytassa, különvált tisztársaitól, kik szabad idejüket ivással, kártyázással és asszonyesébsítással töltötték.

Mikor Torstenson javaslatára Krisztina svéd királynő Erdélyt is igyekezett belevonni a német császár elleni harczba, a királynő, tábornagy ajánlatára, Derfflingert bizta meg egy rutinorozott diplomát igénylő ama kényes feladattal, hogy Rákóczi Györgyöt a császár elleni hadakozásra rábeszélje. Derfflinger Lengyelországon

át folytatta útját Erdély felé. Hogy Magyarországon útjában meg ne akadályozhassák, midőn Lublónál Szepes vármegye területére lépett, egy obisito kapitány uniformisát öltötte magára, azt híresztelvén, hogy Wallenstein seregét elhagyva, Magyarországra jött, hogy itt valamely hadvezér csapatában új szolgálatot vállaljon. Nehány rapig Csáky gróf főispán vendégiszterét élvezve, egy ott időző császári tiszt felismerte s értesíté a gróft, hogy a jövevény a híres svéd lovas-vezér. Iratait átkutatták, minnek pedig az volt az eredménye, hogy mint kémet elfogták. De a grófné német komornája, kinek kegyét Derfflingernek rövid ottléte alatt sikerült megnyernie, éjnek idején visszacsente az idegen férfi fölfoglat iratait a gróf asztalfióból, átadta neki s kieresztette a kastélyból.

Nagy-Várad vidékén szegénylegények támadtak rá s mindenéből kifosztották; éhesen és rongyosan érkezett Élesdre, hol Bárdos Mihály szabómesternél menedékhelyet talált. Itt három hétig, mint szabólegény dolgozott s inéien is női kegy segítette tovább. A majsztram csinos felesége ugyanis beleszeretett a daliás külsejű, titokzatos idegenbe s faggatásaira az «új legény» kilétét megtudva, utiköltséggel látta el Derfflingert, érzékenyen elbűsúzva tőle. Derfflinger később nagy pénzajándékot küldött Bárdosoknak, úgy hogy Nagy-Váradra költöztek, hol házat vettek.

Több más kaland után végre megérkezett Rákóczi Györgyhez, ki a legszívegyebben fogadta. Midőn Erdélyben Derfflinger titkos missziójának célját megtudták, ő lett az udvar és az arisztokrácia legünnepelebb embere. A Rhédeyek, Wesselényiek, Bethlenek, Toldalaghyak, stb. főúri családok vetekedtek megvendégelésében és a sok előkelő urasszony és hajadon egyike sem sejtette benne a volt szabólegényt, midőn a finom modoru, bizonyos büszke tartózkodást tanusító idegen leventével társalogtak vagy tánczra perdültek.

Teljes sikerrel fejezvé be küldetését, ugyanazon uton, melyen jött, vissza is tért a svéd főhadiszállásra, épen jókor, hogy a győztes lipcei csatában részt vegyen. Mint e győzelem és az erdélyi szövetség hírvivője Svédországba utazva, a királynő őt tábornokká nevezte ki.

Később Morvaországban harczolva, a polgárok által makacsul védelmezett Leipnik várost bevette és keményen megsarcolta. Titkos ellenségei rágalmazása annyira elkeserítette, hogy a békekötés után a svéd seregből kilépett és felesége brandenburgi birtokán vagy Berlinben tartózkodott, míg 1654-ben a brandenburgi hadseregbe lépett.

Mint a brandenburgi hadsereg tábornoka az 1656-iki lengyel hadjáratban ostrommal vette be az erős primetri monostort és Bomst városát, mely fegyvertételért a nagy választófejedelem lovasgenerális és titkos haditanácsosává nevezte ki. Nem sokára egykori bajtársával, a svédekkel állott szemben, tönkre verve hadseregüket. 1658-ban tábornagy lett, 1674-ben a német birodalmi báróságot nyerte el. A második svéd hadjáratban vakmerőn megrohanta az ellent, kiverte Rathenow városból s a Havel hidjáról a vízbe szoritotta a svédek, lehetővé téve az által a híres győzelmet Febrbellin-nél, melyet a Linum melletti homokdombok ügyes megszállásával el is döntött. 1676-ban Wollgastnál újból megverte a svédek. Stettin bevetele után Pomeránia helytartója s a porosz (brandenburgi) sereg fővezére lett. Akkora daczára még az 1678-iki háborúba is követte urát, bevette Rügen szigetét, és zászlóval a kezében az első közül volt, kik az ellenség ágyúzása közt partra szállottak; kikergette a

svédek Stralundból, 9000 emberrel és 30 ágyúval szánokon kelt át a befagyott «küri és fries»-öblön, Tilztnél pedig döntő győzelmet aratott. Ez volt a hajdani szabólegény utolsó fegyvertete.

Korának mystikus szelleméhez képest ő is babonás ember volt. Halálos ágyán meghagyta környezetének, hogy koporsójába gyűszűt és

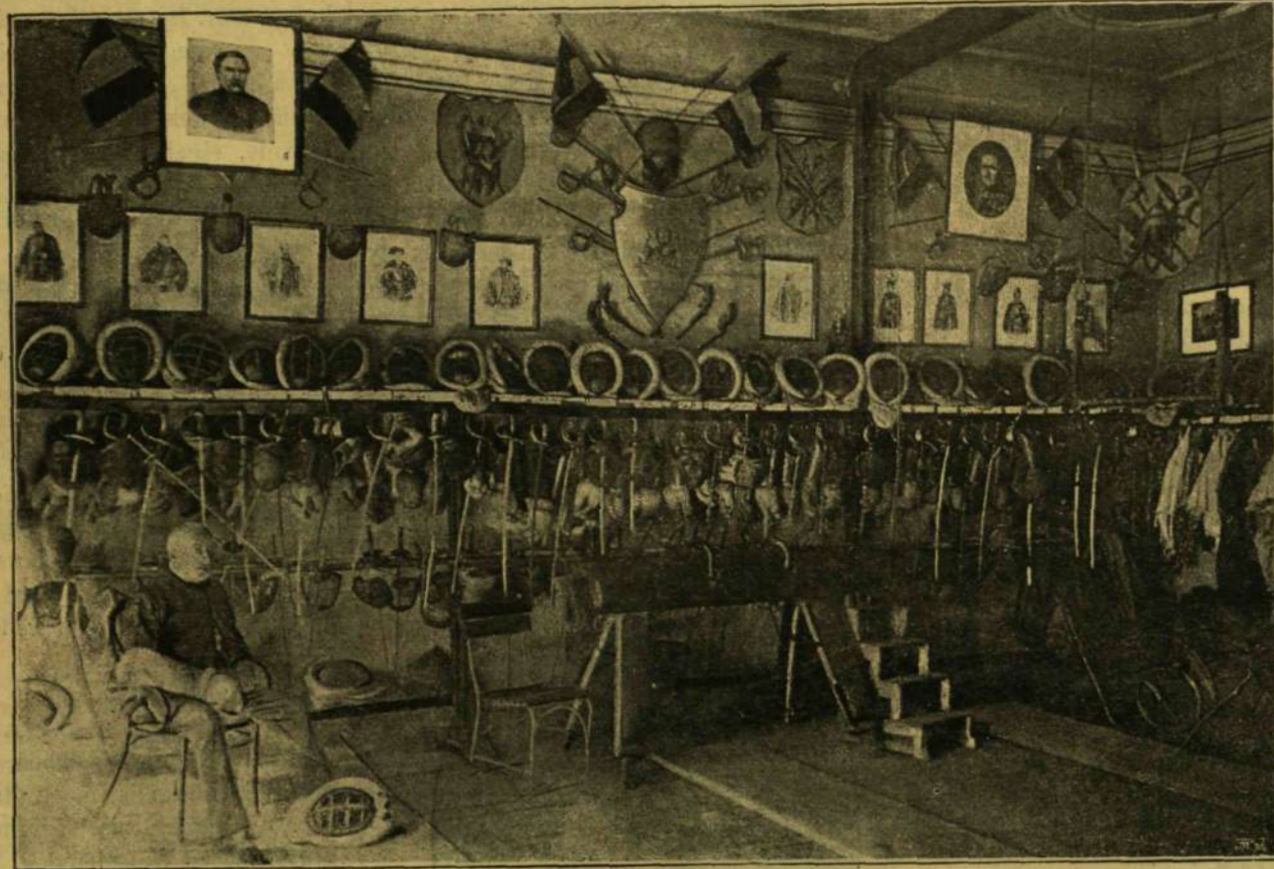
A szabócéh méltán lehet büszke a kebeléből kikerült e jeles fiúra, ki a XVII. század egyik leghíresebb hadvezére lett, noha igaz is, hogy a szabólegényből lovas generálissá és báróvá lett hős férfi történetéből nem következtethetjük, hogy az olló és vasaló minden derék bajnokában egy-egy hadverő hős lappang.

MARCIÁNYI GYÖRGY.

látszólag hűséges támogatója, Giolitti fordult ellene a döntő pillanatban.

Sokáig emlékezetes napja lesz az olasz parlamentnek máj. 5-ike, a mikor Giolitti felsorolta vádpontjait a Rudini-kormány pénzügyi politikája ellen. És a ház leszavazta a kormányelnököt. Halotti csendben emelkedett most fel Rudini és közölte a házzal, hogy jelentést fog tenni a királynak s holnap közli a továbbiakat.

Milyen más jelenet volt az, a mikor ő adta

KERESZTESSY RÉGI VIVÓTERME A ZÖLDFÁ-UTCZAI MOCSONYI-HÁZ ELSŐ EMELETÉN.

KERESZTESSY JELENLEGI VIVÓTERME SAJÁT HÁZÁBAN.

czernával ellátott tüt tenni ne felejtsek, hogy abban az esetben, ha a túlvilágra menetelése közben netán valami hiba esnék uniformisán, azt rögtön helyrehozassa «mert a nagy rapportnál kifogástalanul akar jelentkezni a hadak legfőbb urának szent színe előtt».

Egyetlen fia maradt: Derflinger Frigyes báró, ki 1724-ben, mint porosz altábornagy halt meg. Sirboltjában megfordítva akasztották fel az apja által nyert bárói czimert, mert vele az új nemzetség kibált.

GIOLITTI,

AZ ÚJ OLASZ MINISZTERELNÖK.

Az olasz földön egészen sajátzerű módon támasztják és intézik el mostanában a miniszterválságokat. A forma egészen a parlamentáriszmus formája, mert Robilant, Depretis, Crispi, Rudini mind a képviselőházban, szavazásnál bukott meg; de a módszer különben hamisítatlanul olaszos. Depretist párthive, Crispi bukatta meg; Crispi volt tanítványa és híve, Rudini ütötte ki a nyeregéből, s Rudinának egyik

meg a kegyelemdőfést Crispi kormányának. Lángoló filippikát mondott és elkeveredten dörmögte a miniszterelnöknek: «Szégyelje magát!» Az egész képviselőház háborgott és Rudini oly vad, oly féktelen volt, hogy barátainak kellett őt mérsékelni.

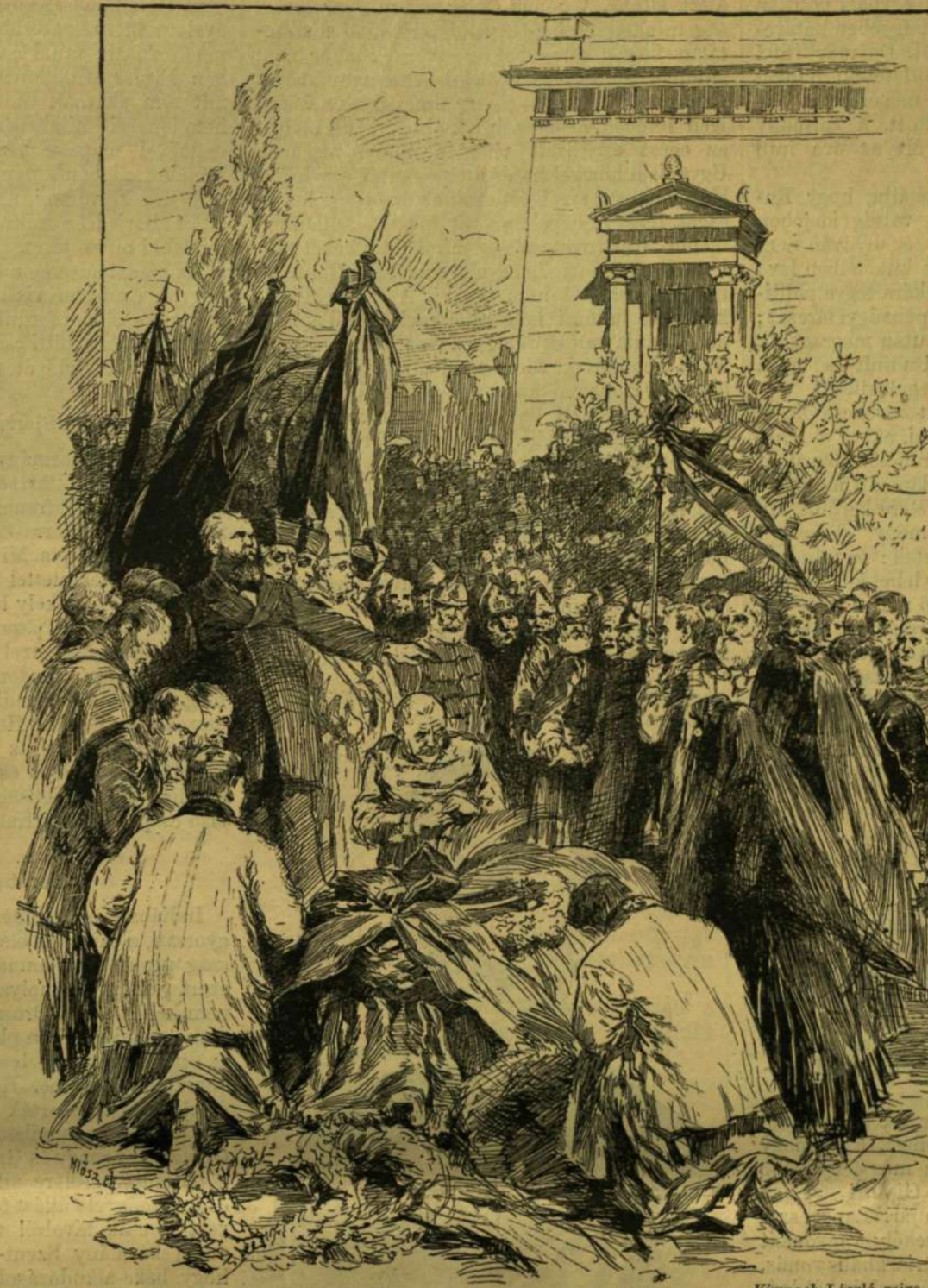
Most már leszédült ő is a hatalom polczáról, s a heves vért szicíliai helyét a számító és nyugodt piomonti foglalta el.

Giolittinak régi szerelme a miniszterelnöki szék, de bizonyára maga sem hitte volna, hogy ilyen hamar eléri. Aránylag fiatal ember, mindössze ötven éves. Cavour óta nem volt olyan fia-

tal miniszterelnöke Olaszországnak. De hát Umberto király alkotmányos fejedeleme. Giolitti volt, a ki a kormányát megbuktatta; nos hát, mutassa meg már most, hogy mit tud?

Azok, a kik ellenségei az új kormányknak, azt mondják, hogy Giolitti nagyon is középszerű tehetség s eddigi működésével nem mutatta meg hogy nagyot is tud produkálni. Mint a kincstári ügyek minisztere azt a nagy hibát követte el, hogy tizenhét millió forintot akart megtakarítani ott, a hol nem lehetett, s ő idézte föl ezzel a munka nélkül maradt római építő munkások legutóbbi zavargásait. Ez inkább ügyesen csoportosított, mint alapos vádakkal szemben a tény az, hogy Giolitti, közönséges származása daczára, egyesegedül kitünő tulajdonságai által, már fiatal korában, a mikor mások még első szárnypróbálgatásukat teszik a közéletben, példátlanul fényes tisztviselői pályát futott meg.

Pedig származása nagyon egyszerű volt, s nem családi összeköttetései emelték magasra. 1842 október 27-én született Mondoviban, Piemontnak Cuneo nevű tartományában. Atyja egyszerű bírósági tisztviselő volt és korán árván hagyta. A fiatal Giolitti nagy ambícióval vetette magát tanulmányaira és 1864-ben már a jogtudományok doktorává avatták a turini egyetemen. A tisztviselői pályára lépett s olyannyira kitüntette magát,

KLAPKA TÁBORNOK HAMVAINAK SÍRBA TÉTELE A KEREPESI-UTI TEMETŐBEN.

Kinnach László rajza

KLAPKA TÁBORNOK TEMETÉSE. — A gyászmenet a Kerepesi-úton.

Dr. Balló Géza pillanatnyi felvétele.

hogy 24 éves korában már helyettes államügyészé neveztek ki. A «Fischietto» czimű éleztáblában akkortájt jelent meg első torzképe, mely csecsemőnek mutatja be, a ki dajkája öléből intenzi hivatalának teendőit.

Azóta is folyton és rohamosan emelkedett. Sella pénzügyminiszter ismerte föl először a gazdasági és pénzügyi pályára való kitünő tehetségeit s rávette, hogy szakítson az igazságügyi szolgálattal és lépjen be az adóügyi kormányzatba. Depretis,

a mikor 1876-ban az ügyek élére állt, Giolittit az adóügyek főigazgatójává nevezte ki. De a fiatal tehetség nem fért meg Siesmit-Doda pénzügyminiszterrel. Depretis nem akarta, hogy tehetségei kárba vesszenek, az állami főszámvevőszék főtitkárává tette. De mert ebben a minőségében az összeférhetetlenségi törvénnyel fogva nem lehetett a képviselőház tagja és Depretis meg akarta nyitni számára a parlamenti pályát is, 1882-ben kinevezte államtanácsossá. Ekkor

litti egyike volt azoknak, a kik Crispi meg-buktatták.

A Rudini-korszakban már ismét előtérbe nyomult, mint a pénzügyek hivatott kritikusja és vezére a baloldali centrum piomonti csoportjainak, mely a kormány egyik erőssége volt. Noha már ekkor is erős volt ellene a gyanu, hogy Nicoterával és Zanardellival a kormány megbuktatására törekszik, nyíltan minden fontosabb kérdésben Rudinét támogatta s 1891.

választotta meg először képviselőjévé szülőföldje, Cuneo, melyet általában északi Olaszország Abderájának szoktak nevezni.

Tíz évi képviselői pályáján is olyan óriás lépésekkel haladt előre, mint tisztviselő korában, öröme a cuneobelieknek, kik hívek maradtak hozzá és mindig büszkék voltak reá, hogy földjöknek nevezhették. Mint a költségvetési bizottság tagja, elég hamar mutatkozott első jelei az olasz pénzügyek hanyatlásának, s így Giolitti épen a legalkalmasabb időben kezdette meg szereplését. Hogy tehetségeiről a gyakorlat terén is bizonyoságot tehesen, Crispi 1889 március havában kincstári miniszterre nevezte ki. Kevéssel ezután, 1890 november 19-én történt, hogy Siesmit-Dodának, gyanús politikai magatartása miatt, meg kellett válni a pénzügyi tárcától. Giolitti átvette a pénzügyminiszterium vezetését is, de ugyanez év november 9-én már elfogadta a király az ő lemondását is. Finali közmenkügyi miniszterrel támadt konfliktusa volt oka bukásának. Takarékoskodni, redukálni akart és az 1891/92-iki év költségvetésének százmilliónyi deficitjét többek közt a közmenkügyi budget már említett 17 milliós redukciójával akarta kisebbíteni. Az elégtétel nem késett sokáig s Gio-

december 7-én a belügyi és egyházi politika kérdésében, 20-án a védvámok ügyében határozott párhívénak mutatkozott. De már 1892 március 16-án, a mikor az 1891/92-iki budget korrekciója került szőnyegre, megérezte a válság szelet és más hangot váltott. A kormány barátjának szavaiba belevegült az óva intő politikus szózata is.

Mindenki természetesnek találta, hogy Rudini a hűsvétkor kielesedett válság idejében Giolittira vetette szemét. De ez nyilván nem érzett reá hajlandóságot, hogy bukófélnben levő miniszterumba lépjen és kockára tegye politikai jövőjét. Visszautasította a pénzügyi tárczát; aztán néhány napi várakozás után megragadta a jó alkalmat, megbuktatta Rudinét és maga vette kezébe az új kormány megalakítását.

Ha a mostani viszonyok közt szerencse Olaszország miniszterelnökének lenni, akkor el lehet mondani Giolittira, hogy szerencsés közpályát futott meg. Tíz esztendői parlamenti működés után, elég fiatalon a kormány élére kerülni, oly időkben, a mikor a közvélemény elsőrangú tehetőségek érvényesülését követeli: ez mindenestre oly bizalom, a mire alig lehet közönséges mértéket alkalmazni. Rövid idő múlva mindenestre megváltik, hogy Olaszország új miniszterelnöke beváltja-e azokat a várakozásokat, melyeket hazája és a hármasszövetség hozzája köt, vagy azoknak lesz-e igazsága, a kik azt mondják, hogy rövid életű lesz a hatalom polczán s a becsvágyó piemonti mihamarább kénytelen lesz helyet csinálni a még becsvágyóbb sziciliainak: Crispinek.

Álljon itt még egynéhány vonás Giolitti egyéniségéről.

Az új miniszterelnök egyik legimpozánsabb termetű tagja az olasz parlamentnek. Valóságos óriás. Nagy sportember s a hegymászásban ritkítja párját. Sokszor napokig másképp Piemont havasai közt s nem viz magával egyebet, mint egy darab száraz kenyeret és sajtot. Hegymászó bravurjairól valóságos legendák keringenek Cuneóban.

Nagyon egyszerű életű ember. S e tekintetben épen nem hasonlítható Crispinhez, a ki nagy lábon élt már mint ügyvéd s még fényűzőbb volt a miniszterelnöki széken. Giolitti egészen Lanza és Depretis nyomdokain jár. Lanza szegényen halt meg, Depretis csekély vagyonkát hagyott. Giolittiban is sok a patriarkhális vonás. Boldog családi életet él feleségével és két leányával.

Beszédei rövidék és magvasak. Páthoz nincs bennök. Csak nemrég is a legnagyobb nyugodtsággal tette azt a programszerűen hangzó kijelentést, hogy «egy kormány soha se mondja, hogy nem fog új adókat kérni.» — II. —

AZ 1892-KI NAGY HÁBORU.

— Jövendölés. —

A fentebbi cím alatt a Londonban megjelenő «Black and White» («Fekete és fehér») című angol képes hetilap érdekesen és ritka katonai szakavatottsággal írja le a jövendő, 1892-ki nagy háborút, a mint ez a szerző felfogása szerint valószínűleg le fog folyni. E nagy háború előzményeit s előrelátható eseményeit a szerző úgy írja le, mintha már megtörténtek volna s mint azt katonai és politikai szakemberek, a nemzetközi politika, valamint a hadászati terén jól ismert tekintélyek elképzelik és valószínűnek tartják.

Befejező közlemény.

Lengyelország felszabadítása.

London.

Azon nagy csaták óta, melyek az orosz hadsereg visszavonulásával végződtek, nagy fontosságú események folytán, a helyzet ismét megváltozott. Az orosz fővezér, ki magát a túlerő ellen nem tarthatta, azon hagyományos politikát követte, melyet veszített csaták után az éjszaki kolosszus mérvadó katonai egyéniségei különféle változásokkal igénybe szoktak venni, vagyis más szavakkal: a visszavonulást — saját hadmivéleti alapjuk feladásával — az ország belsejébe kísérték meg. Ezen alkalommal Varsóban és Ivangorodban erős helyőrségeket hagytak hátra, s Brest-Litewski mögé húzódtak vissza. Míg a német sereg Varsó elfoglalását kísérti meg, az osztrák-magyar csapatok Ivangorod

alatt állnak. A német és osztrák-magyar lovas-ság minden tekintetben túlszárnyalta a számtalan kozák ezredeket, s így ezek többé nem gátolják az egyesült hadak előrenyomulását. Ezenkívül a szövetséges hatalmasságok még egy igen fontos lépésre szánták el magukat, melyet az egész civilizált világ örömmel fogadott. Ugyanis a lengyel határ átlépése után egy lelkes kiáltványban arról értesítették az ország lakosságát, hogy Lengyelországot független államná teendik és Oroszországgal mindaddig békét nem kötnek, míg az Lengyelország függetlenségét ünnepélyesen el nem ismeri. A helyreállított királyság határai még nincsenek megállapítva, de Litvánia valószínűleg azokon belül fog esni. Novo-Georgievsk várát a porosz tüzérseg az új (Cordite) robbanó anyaggal töltött bombákkal néhány óra alatt halomra lötte, mire az orosz helyőrség kapitulált. Varsó bevételé szintén csak az idő kérdése.

Gurko tábornok visszavonulása előtt Haskoff tábornokot oly utasítással bízta meg Varsó védelmével, hogy az ellenség közeledtével a város polgári lakosait kivétel nélkül kiűzze. Ezt Gurko leginkább azért rendelte el, mivel a városban sok ezer sebesült katona fekszik, s attól is félt, hogy a lakosság zöme a németekkel fog tartani. A német vezér eleinte ugyanazt

GIOLITTI, AZ ÚJ OLASZ MINISZTERELNÖK.

akarta tenni, mit Frigyes Károly herceg 1870-ben Metz ostroma alatt tett, a midőn az ottani lakosságot, melyet a francia parancsnok az városból az élelem szűk volta miatt kiutasított, a várba visszazsorította. De egyrészt Novo-Georgievsk eleste, továbbá Vilmos császár határozott utasítása nyomán ezen drákói rendszer alkalmazása elmaradt, s a kiűzött lakosok nem csak szívélyesen fogadtattak, hanem oly helyekre szállították őket, hol a háború viszontagságaitól menten maradhatnak. Az orosz seregben szolgáló lengyel tisztok nagy részben a szövetségesekhez szöktek át, s miután a Bulgáriában álló orosz csapatoknál leginkább lengyel tisztok szolgálnak, onnan a most alakuló lengyel szabadcsapatok tisztí keretét bőven kikerülnék.

Orosz részről már belátták, hogy egyelőre a baj csak úgy lesz némileg elhárítható; ha minél mélyebben vonulnak vissza az ország belsejébe s a Kis-Ázsiában táborozó csapatokat lehetőleg szaporítják. Mukhtar pasa az orosz túlerő előtt lassan vonul vissza, de azért főállódásait megtartotta.

Az angol sereg mozdulatairól semmit sem hallunk, mivel a parancsnok magánleveleket nem bocsát ki a csapatok működési köréből, hivatalos híreket pedig nem közölnek.

A német csapatok az utolsó vereségük után Metz és Strassburg közt állnak, míg francia részről Belfort alatt egy hatalmas sereg van összehívva.

A francziák hangulata nagyon emelkedett, habár már belátták, hogy az orosz szövetségre

nem igen támaszkodhatnak, és Párisban Lengyelország felszabadításának dícsőítését már nem tekintik árujának. Német katonai körökben Elzász és Lotharingia visszaadásáról semmit sem akarnak tudni, habár a sereg győzelmi nimbusának elvesztése után az eszmével tüzetesebben kellene foglalkozniok. Németországban a nép zöme megunta a háború terheit, s ha valami, úgy ezen veszedelmes hangulat elterjedése szükségesse fogja tenni a béke mielőbbi megkötését.

Az olasz hadsereg a francia győzelmei híreire nagyon óvatosan viseli magát, nehogy a hadi szerencse ellene forduljon. Az egész kontinensen a szélvész előtti csend állt be, adja Isten, hogy ezen mielőbb átessünk.

A francziák Sierra-Leonet elfoglalják.

A francia kormány még a háború kitörése előtt oda utasította a senegali kormányzót, hogy az ott sorakozó francia hadihajókkal tüstént foglalassa el Sierra-Leonet, mihelyt a hadizenet híret megkapta. Miután angol részről Sierra-Leoneban, tekintettel az egészségellen éghajlatra, nagyon csekély helyőrség tartatott s azt a francia hajóhad parancsnoka a hadizenet első napján könnyű szerrel meglephette, az elfoglalás ügyszólván minden vérontás nélkül történt meg. Ilyformán az Indiával és a nyugattal való összeköttetést csak Hong-Kong felé tarthatják fenn, mely célra az angol kormány tüstént lefoglalta a legjobb és leggyorsabb atlanti gőzhajókat. Ezek segítségével már megtörtént az első csapatszállítás Kalkuttába.

Herat ostroma.

Indiában az események nem fejlődtek oly gyorsan, a mint ezt eleinte gondoltuk. Oroszország ugyan elég hamar indult India ellen, de azért valami komolyabb összeütközésre még nem került a sor. Orosz cselzások mostanáig csak Afganisztánban okoztak bajt, a mennyiben az ottani emir megoletett s így ideig örág tartó anarkhia állott be. Herat erőit az oroszok meglepetéssel akarták kézrekeríteni, de ez nem sikerült, a mennyiben két fiatal angol tiszt Craygrove őrnagy és Greekill kapitány a rögtönzött védelem élére állottak. Az oroszok most csak megfigyelő állást foglaltak el, és az ostromzást is csak távolról tartják fenn. Egyelőre az angol kormány Szent-Pétervárotól kijelentette, hogy béke-alkudozásokba mindaddig nem fog bocsátkozni, míg csak Afganisztánban egyetlen orosz katona lesz. Mindamellett Indiában minél több tisztre van szükség s ezeket is majd az új utazási vonalon kell oda szállítani.

Az angol csapatok szállítása a kanadai Pacific-vasuton.

(Saját levelezőnkől.)

Quebec, június 1.

A «Teutonic» nevű gőzöson hat nap alatt tettük meg az utat Londonból Quebecbe, s most a kanadai Pacific-vasut vonalain Indiába sietünk. A csapatok a hajóról egyenesen az indulóházban készen álló vonathoz mentek, mely ez alkalommal csak katonaszállításokra lön felszerelve. Három vonat, fél órai közökben megérkezésünk után, már elindult. Az út Indiába ebben az irányban sokkal rövidebb, s e mellett a legénység, valamint a lovak elhelyezése nemcsak a gőzöskön, hanem a Pacific-vasuton a lehető legjobb és legcélszerűbb.

Vancouver, június 5.

Az amerikai kontinensen való utazásunkat négy nap alatt megtettük. Az ide melékelt rajzokból megláthatja mily kényelmesen utaztunk. A legénység számára elkészített ágyak, valamint az élelem megfőzésére berendezett konyhák azt mutatták, hogy mai napság Amerika a vén Európát ebben a tekintetben is teljesen túlszárnyalta. Mindenekben a legnagyobb rend és tisztaság, s bár ügyszólván az itteni villámvonatok gyorsaságával haladtunk, sehol a legkisebb fenakadás vagy zavar sem mutatkozott.

Kalkutta, június 29.

Vancouverban június 5-én éjjel előtt hajóra szállván e pillanatban értünk ide. A mint halom, Herat ostroma nagyon lassan halad, mi-

«AZ 1892-KI NAGY HÁBORÚ.» — ANGOL CSAPATOK SZÁLLÍTÁSA AMERIKÁBA. (KATONAI KONYHA A KANADAI PACIFIC-VASUTON.)

vel az oroszok nehéz útegeiket csak roppant erőmegfeszítéssel szállíthatták oda.

A «jövendölés» közlő angol lap cikkei a háború folytatásáról itt véget érnek. Itt hirtelenl befejeződik a «nagy háború» leírása s a legutóbbi számban a háború által teremtett képzelt helyzetéről, illetőleg a jövendő nagy összekavarodás eredményéről olvasunk tudósítást, ezen befejező közleményt a következőkben adjuk:

Franciaország és Németország.

1892 december 31.

A nagy háború véget ért. A békekötés előzményei aláírtak. Most már tehát csak azokat a változásokat fogjuk felsorolni, melyeket a nagy horderejű események a világ különféle részeiben előidéztek. Az általános pangás, mely az utóbbi nagy harcok után a kontinensen beállott, néhány hétig tartott. A kereskedelmi világ összeköttetési megszűntek, mert a német kormány a távirda vonalait a Visztulától a Rajnáig kezében tartván, magán sürgönyök továbbítását határozottan visszautasította. Senki sem tudta, mi történik Közép-Európában, míg csak a francia sereg Elzász-Lotharingiában való előnyomulása folyamán észre nem vette, hogy az előtte álló német hadak száma időközben megkettőztetett. Az olasz sereg újra megkezdte működését. Az angol hajóhad, mely a szárdinaii győzelem után a tengert uralta, a francia kikötők ostromzárólását erősen fenntartotta.

A belga kormány az ország határszélein megfigyelő hadtesteket állított fel, hasonlóképen Spanyolország is szemmel tartotta a Pyrenék szorosait.

Franciaország anyagilag sokat szenvedett a külföldi mozgalmak miatt, s miután tábornokai az elért sikerek felhasználásához nem értettek, az elégtelenség Párisból az ország többi részeibe is elterjedt. Az ügyek élén álló francia államférfiak attól tartván, hogy valamely hirre vergődött tábornok a hatalmat magához találja rántani, az elégtelenség terjedését nem akadályozták meg, sőt azt kéz alatt még inkább szították. E célra a prefektek felsőbb utasítás nyomán eskis oly hírek és újdonságok közlését engedték meg, melyek a közönséget lehagolhatták. Azt híresztelték, hogy az elfoglalt két tartományban a németek hatszoros túlerővel léptek fel s így a Belfort alatt álló francia sereg veszélyben forog, hogy Oroszország Franciaországot elárulja, mivel a német fővezér nem lett volna képes Franciaország ellen oly nagy erőt kifejteni, ha a csár serege erősebben föllép. Eleinte csak rebesgették, — de utóbb nyíltan beszéltek arról, hogy Franciaország egy-maga nem léphet fel sikeresen Európa ellen. Ily módon egy újabb vereség Franciaországot tönkre tehetné, legjobb lenne tehát a babérokot megpihenni, melyekkel a francia sereg régi katonai híret ismét helyreállította. A közvélemény tehát egy tisztességes béke megkötését nem ellenezte.

Németországban mindenki a békét ohajította. Franciaország ellen csak úgy lehetett a veszített

csaták után Metz és Strassburg alatt nagyobb erőt kifejteni, hogy az orosz határszálon álló sereg felét vasuton oda röpitették. E pillanatban ezt azért lehetett megtenni, mivel az orosz sereg cselekvőleg fel nem léphetett. Ugyanis az osztrák hadak az újonnan felállított lengyel csapatokkal, a román hadsereggel és a bolgárok közreműködésével most már féken tarthatók az oroszokat, ha újból támadólag akartak volna fellépni. Mindamellett Berlinben azon eshetőséget is szemmel tartották, hogy orosz részről egy nagy erőmegfeszítés a háború befejezését hosszú időre lehetetlenné tette.

Mindezen körülmények figyelembe vétele a nagy harc fészereplőit a béke eszméje iránt fogékonyra tette.

Anglia és Oroszország.

Ezen idő alatt Kis-Ázsiában elhatározó események fordultak elő. A háború kitörése után a török kormány angol mérnökari tisztok vezetésével sok ezer munkással helyreállította az Erzerum és Trapezunt közti közlekedést. Mukhtar pasa seregének egy részével e munkákat az orosz támadás ellen menten tartotta. A Trapezuntba küldött angol csapatok az előkészületek után elég könnyen mozdultak Erzerum felé. Itt az orosz vezér újra az 1877-ben elkövetett hibát ismételte, a midőn Mukhtar pasa ellen indult a nélkül, hogy ennek erejét ismerte volna. Most, az igaz, az oroszok azzal menthették hibájukat, hogy az angol csapatok megérkezéséről értesülve nem voltak, de a hiba azért mégis el lön követve.

A török és az angol vezér abban állapodtak meg, hogy a török sereg mindaddig tért enged

«AZ 1892-KI NAGY HÁBORÚ.» — ANGOL CSAPATOK SZÁLLÍTÁSA INDIÁBA. (HÁLÓ-KOCSI A KANADAI PACIFIC-VASUTON.)

és visszavonul, míg az oroszok a középen és az állandós bal szárnyához nem nyomultak, a midőn aztán az angol csapatok által oldalban megtámadva, mulhatlanul veszte lennének. A csel teljesen sikerült és az oroszok vereségével végződött, kik csak akkor veték észre az angol tömegeket, midőn két oldalról megtámadva, sem előre, sem hátra nem menekülhettek.

A Kis-Ázsiában szenvedett vereség, valamint az ország anyagi kimerültsége a csár a béke megkötésére hajlandóvá tették. Oroszország elszigeteltsége most már teljes lett, mert a francziák némileg kijózanodva, a szövetség fenntartásáért többé nem lelkesültek. Oroszország sokat akart, és sok helyen lépett akcióba, minek következtében sok felé kudarcot vallott. Lengyelország visszaállítása Ausztria-Magyarország és Németország együttes működése nyomán többé nem volt megálgatható. Az új királyság mindenesetre tetemesen csökkentené a csár hatalmát, ki eleinte a gondolatot sehogy sem akart megbarátkozni, de utóbb, különösen a francia-lengyel rokonszenves tüntetések után, a bevégzett tény előtt meg fog hajolni.

Anglia szolgálata.

A békealkudozások megkezdésekor Anglia kijelentette, hogy mindenké előtt Afghanistan kiürítését követeli, s azon esetre, ha az orosz hadak onnan ki nem vonulnának, a tárgyalásokon részt venni nem fog. Ez által Anglia a hármasszövetségnek megbecsülhetetlen szolgálatait tett. Jól tudjuk, hogy Oroszország eredetileg Bulgáriát támadta meg. Amde az angol hajóhad megjelenése megbénította az oroszok erejét, kik nem csak tulajdon hajóhaduktól, hanem minden egyéb összeköttetéseiktől is elvágtattak.

A szárdinaii ütközetig az olasz sereg nem léphetett volna fel Franciaország ellen, s viszont oly fontos időben, midőn Németország minden nélkülözhető katonáját az éjszaki seregtől a győzelmes francziák feltartóztatására fordította, az olasz támadás nagyban előmozdította a hármasszövetség céljait.

Az angol hajóhad megjelenése a Balti-tengeren lehetetlenné tette továbbá Dánia együttes akezióját Oroszországgal. Mert habár Dánia a háború kitörésekor semlegességét ünnepélyesen kijelentette, magától értetődik, hogy e nyilatkozat visszavonásra rögtön bekövetkezett volna, mihelyt Szent-Pétervárot a dán sereg közreműködését a német tengerpartok ellen időszerűnek és szükségesnek találták.

Mindezen veszélyek az angol hajóhad működése által elháríthatók.

Ily körülmények közt nagyon természetesnek találjuk, hogy az angol kormány a béke előleges megállapodásai közt első helyen Afghanistan kiürítését követelte. Az Indiából örökre kiszorított orosz befolyás ama világérsz békéjét nem fogja többé háborgatni.

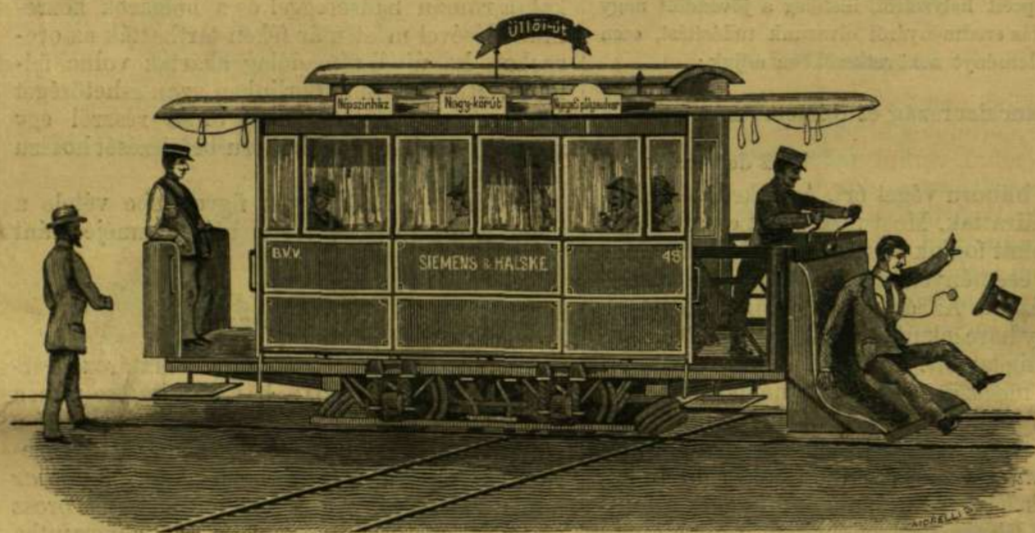
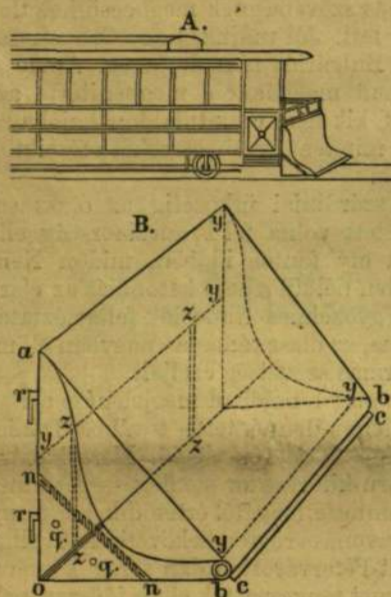
A háború általános hatásai.

Az 1892-ki nagy háború valami különös változást a Franciaország és Németország közti viszonyban nem idézett elő. Franciaország nem számíthat többé Oroszország támogatására, mely a maga részéről hosszú évek során támadólag fel nem léphet. Mindazonáltal a békekötés föltételeibe a sokféle érdek elágazó követelményeit nem lehetett fölvenni, mivel ily módon a béke soha sem jöhetett volna létre. Ne feledjük, hogy a nagypontosság okmány még nincsen aláírva. Németország belügyeinek rendezéséhez fogott s ehhez hasonló tevékenységet a szövetség többi tagjai is ki fognak fejteni, mi egyelőre a világ-béke helyreállítását hosszú időre biztosítja. Vajjon tartós leendő béke, ez oly kérdés, melynek megoldását a jövő nemzedék fogja megélni. A társadalom minden érdekei a békét óhajtják ugyan, de az emberi szenvedélyeket semmiféle békeokmány vagy érdek féken nem tarthatja.

(Vége.)

MENTŐKÉSZÜLÉK VILLAMVASUTAK SZÁMÁRA.

Nagy városok forgalmi igényét ma már az omnibuszok ki nem elégítik. A ló-erőre berendezett közúti vasutak már inkább megfelelnek a célznak, de semmi kétség, hogy valamint a jövő mozgató ereje a villamosság, a villam-erőre berendezett közlekedési eszközök gyorsaság, zaj-

MENTŐKÉSZÜLÉK VILLAMVASUTAK SZÁMÁRA.

talanság, tisztaság s a közutak kimelése tekintetében messze fölülmulják a lóerőjű vasutakat.

A fölsorolt előnyökhöz járul most a rajzunkban bemutatott magyar találmány, mely megadja a villamvasutaknak azt a fölényt, melylyel eddig egyetlen közlekedési eszköz sem bírt: a teljes biztonságot elgázolás által bedlítható bal-eset ellen.

Ha figyelembe vesszük, hogy egészségünk és életünk a legnagyobb kincs, s hogy e kincset, mint azt a nagy városok baleset-statisztikája mutatja, visszatérő pontossággal semmisíti meg a mindinkább növekedő járműforgalom: kellőleg fogjuk méltányolni e magyar találmány fontosságát.

A találmány mibenlétét elegendőleg megvilágítják a mellékelt rajzok.

A villamvasutak, a haladás irányára néző homlokára akasztatik a mentőkészülék, mely kaucuk-lemezekből és csövekből van alkotva s alsó kiálló része csaknem a földet éri.

Ha a vonat elé ember kerül, a készülék legalsó kiálló része bokában fogja őt érni és a tehetlenség törvényénél fogva a párna-puhaságu mentő készülékre fog hanyatlani, úgy, hogy még zúzódnak sem szenvedhet s annál kevésbé vesztetheti életét.

Meglehet, hogy a vonat az így elbuktatott, — de nem elgázolt embert még néhány méternyire mintegy ülő helyzetben maga előtt fogja tolni, nehogy tehát a tovaahurcolás közben a kiálló kövek horzsolást idézzenek elő, szükséges, hogy a villamvasut sinközeli a kocsi szélességének megfelelőleg aszfalttal burkoltsassanak.

E berendezés azért is elengedhetlen, mert minél simább a talaj, annál kisebb leendő az

ellenállás s annál biztosabban felel meg föladatának a mentőkészülék. Mihelyt valaki a mentőkészülékre esik, az berendezésénél fogva, mint önműködő fék, a kocsit is azonnal megállítja.

Igaz ugyan, hogy a villamvasutaknál a kerek jelenleg is egy rácsotál által fedve, ámde ez legkevésbé sem akadályozza a vonatot, hogy az elébe kerül embert halálra gázolja, mint azt már, fájdalom, nem egyszer, s csak nem rég is a Stáció-utczában láttuk. A mi igen természetes, mert a mostani berendezésnél a vonat elé kerül embert a vonat vasszerkezete előbb hátba üti, aztán arczal a kövezetre sujtja és végül még a kiálló kövezeten is meg-hengergeti maga előtt, szóval teljesen fölidézi a kerékbetörés borzalma.

Mint láttuk, a mentőkészüléknek sokkal kevésbé érzékeny testrészek (a boka és a test alsó-része) támadhatnak meg, de ezek sem veszélyesen, úgy hogy alkalmazása elé teljes bizalom-mat nézhetünk.

Az iránt, hogy a bokában ért embernek okvetlenül a mentőkészülékre kell hanyatlania, semmi kétség sem foroghat fönn. Hiszen mindnyájan tudjuk, hogy mielőtt a kocsi, melyben ülünk, a lovak által hirtelen előre rántatik, testünknek felső része hátra hanyatlík. Azok, kik lóvonatu kocsikban állva utaztak, kétségtelenül tapasztalták már, hogy a kocsi hirtelen megindulásánál hátra buktak volna, ha hamarjában valamiben meg nem kapaszkodhatnak.

Teljesen hasonlóan működik a mentőkészülék.

tetik meg azon czélból, hogy a reá hanyatló test ütést vagy rázkódást ne szenvedjen. bb erős kaucuk cső és cc kaucuk szalag, oly czélból nyer alkalmazást, hogy egyrészt a balesetet szenvedőnek sarkát minélalantabb érje, másrészt testének semmi részét se engedje a készülék alá jutni. m rugók föladata a mentőkészüléknek alsó részét azon pillanatban leeresztieni s a kocsit önműködőleg fékezni, mielőtt valaki a mentőkészülékre esik. Végül yyy egy zzzz rugók által kifeszítve tartott szőnyeg, azon rendeltetéssel, hogy a reá hanyatló test esését mér-sékelje.

A bemutatott mentőkészülék Komáromy Mihály budapesti ügyvéd találmánya, kinek egy másik találmánya, — aczel-, kő- és fametszet-nyomás üvegre, — az 1885-iki országos kiállításon méltó föltűnést idézett elő s „Phoenix” nevű irás- és rajz-sokszorosító lapjai országszerte elterjedtek.

EGYVELEG.

* Egy folyó eltűnése. A Whitewater folyó, mely ezelőtt még kevéssel teli mederében folydogált a csön-des-tengeri vasút déli ága alatt, közelebb titokzatos módon eltűnt, úgy, hogy a medre fenekéig szárazon áll. A Whitewater a Sierra-Madra hegyéből eredt s a Seven-Palma körött terjedő homokos laplyon folyt keresztül ösödök óta. Nem régiben annyira megáradt, hogy nemcsak a partja mellékén öntött el mindent, hanem azon a helyen, a hol a vasút alatt áthaladt,

ARANYMENYEGZŐ A DÁN KIRÁLYI CSALÁDBAN.

Ritka ünnep a királyi családok körében az aranymenyegző, s még ritkább az oly királyi családnál, mely éppen családi összeköttetésénél fogva egész Európában a legelőkelőbbek közé tartozik. Nem csoda annál fogva, ha a kis Dánia uralkodójának családi ünnepét általában jelentékeny eseménynek tekintik. Az öreg IX. Keresztély dán király tudvalevőleg apósa az orosz czárnak és a walesi hercegnek, tehát a földgömb két legnagyobb birodalma tényleges és leendő uralkodójával áll szoros összeköttetésben, ezen kívül igen közel rokonai a svéd és görög királyi családok, az orleansi hercegek s számos német fejedelem.

Az ünneplő dán király 1818 ápr. 8-án született s születésekor senki sem gondolta volna, hogy ily tekintélyes állásra fog jutni, mivel csak Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg Vilmos hercegnek volt harmadik fia s így az uralkodó-család mellékágából származott, anyja Hessen-Casseli Luiza hercegnő volt, szintén nem kiváló uralkodói családból. Neje, ki hét hónappal idősebb is nála (1817 szept. 7-én született) s kivel 24 éves korában kelt össze, Vilmos hessen-casseli öröf Luiza nevű leánya, szintén nem volt kiváló uralkodói családból. Házasságuknak első éveit csakugyan nagyon egyszerűen töltötték el s csak 1848 után, midőn Schleswig-Holstein hercegség és Dánia közötti viszálykodások támadtak, merült fel először IX. Keresztély neve, mint esetleges dán trónörökös, mivel az akkori dán királynak, VII. Frigyesnek örökösé utódok nélkül maradt. A viszálykodás több évig tartott, míg végre Keresztély trónörökösödési jogát elismerték s VII. Frigyes halála után (1863) az addig igen szerény anyagi viszonyok között élt herceg egyszerre király lett.

Ugyanez az év lényeges családi összeköttetéseket is teremtett az új királyi párnak. Legelőször legidősebb leányuk, Alexandra hercegnő kelt össze a walesi herceggel, három hónap múlva második fiukat, Györgyöt, Görögország királyává választották s csakhamar azután második leányuk, Dagmar hercegnő is menyasszony lett, az orosz trónörökös jegyezte el, ki azonban még egybekelesük előtt elhunyt s virágasszonyát fivére, a mostani czár, vette el. Nagyon nevezetes azonban az 1863-ik év a most jubiláló királyra nézve más tekintetben is. Trónaléptekor rögtön örökösödési igényeket támasztott Schleswig-Holsteinra Frigyes augusztburgi herceg s háborút indított az új király ellen, mely háborúban tudvalevőleg a poroszok és a még akkor abszolutisztikus jellegű Ausztria is részt vettek s a kis Dániától csakugyan sikerült Schleswig hercegséget elvenni, mely most Poroszország tulajdona.

Az aranylakodalmat ülő párnak hat gyermeke és 25 élő unokája van. Leányai s részben unokái is híres szépségek. A trónörökös, Frigyes Keresztély Vilmos Károly herceg, 48 éves szép férfi, ki atyja távollétében már egy párszor az ország kormányzója is volt, igen művelt ember, ki sok nyelven beszél. 1869-ben nősült, neje XV. Károly volt svéd király egyetlen leánya, van 4 fiuk és 3 leányuk, melyek 5—21 év közt vannak, két legidősebb fia, Keresztély és Károly már katonák, az ifjabb a tengerészetnél szolgál. A walesi herceg, a görög király és az orosz czárné után következnek a testvérek között Thyra hercegnő, a Cumberlandi herceg neje s a legfiatalabb Waldemar herceg, ki Chartres herceg legidősebb leányát, Mária hercegnőt vette el s így az Orleans-család tagja lett.

A dán királyi család e fényes összeköttetések dacára nagyon egyszerű polgári életet folytat.

A leányok régebben maguk készítették ruháikat és kalapjaikat, s jelenleg is igen falusiasan él együtt az egész család Fredensborg nyári kastélyban, Kopenhágtól távol, a hol különösen az orosz czár igen gyakran szokott tartózkodni s állítólag egészen kedélyes életet él rokonai körében.

A jelen jubileumot nagyon kellemetlenül zavarta meg az a körülmény, hogy az ünneplő házaspárnak rövid idő alatt két felnőtt unokája halt meg: a walesi herceg idősebb fia, a leendő angol trónörökös, és a fiatal Pál orosz nagyherceg. Mindamellett a családi ünnepre a walesi herceg kivételével mindannyian összejöttek, s a dán nép ezt a ritka alkalmat nagy ünnepeiségekkel ülte meg. IX. Keresztély különben is általában tisztelt alkotmányos uralkodó, ki nepe jóllétéért sokat tett, míg neje különösen az emberbaráti nevelő-intézetek érdekében működött buzgón s a zene terjesztése körül, melynek szenvedélyes művelője, szerzett érdemeit. A családi ünne-

Alajos, Telepi Károly, Ujváry Ignác, Kinnach László, Jendrassik Jenő, Stetka Gyula, Kacziány Ödön, Horti Pál, Mesterházy Kálmán, Nádler Róbert, Tolnay Ákos, Pállya Czelesztin, Nagy László, körülöttük csoportosultak azután a fiatal művész-növendékek, Benczúr és a minta-rajztanoda tanítványai, Strobl szobrász-növendékei, úgy, hogy közel száz művész keze dolgozott hetek óta az ünneplő előkészítésén, dr. Szendrői János, a műbarátok körének titkára, pedig az adminisztrációs ügyeket vezette.

Es valóban meg is volt az eredménye ez óriási erőfeszítésnek. A nagy közönség izgatottan várta az ünneplő napját, s mikor elérkezett az esti 8 óra, fogat fogat után robogott a Bajza-utczába s a kíváncsi néző közönség oly tömegben özönlött körül a kert kerítését, hogy a rendőrség csak erőfeszítéssel tudta a rendet fentartani.

A kert csakhamar megtelt előkelő közönséggel. Ott voltak József Ágost és László főhercegek, továbbá Szapáry Gyula miniszterelnök egész családjával, több miniszter s a Budapesten időző egész magán-világ s azonkívül a főváros minden előkelő köre, közöttük természetek szép nő, mindannyian ragyogó öltözetekben s igen sokan kosztümben.

A közönség a belépés percétől kezdve el volt ragadtatva, megbüvölve, s valóban egy tündérszép ország lehet csak oly szép, a minő ez este a kert volt.

A bejáratnál hatalmas egyiptomi templom-kapuzat állott, egy barlangon át vezetve a kert belsejébe. E kapuzat két oldalán két roppant sárkány tekerődött, kigyózó testükkel a fák koronája közül ereszkedve alá; roppant kék és zöld szemekből vakító villamfény áradt. A két alak plasztikai szempontból is rendkívül figyelemre méltó munka, mely első sorban Pállya Czelesztin, Ujváry és Jendrassik művészeket díszítte mesterül.

A kertbe érve, balkézről állott a ruhátár «Zalógház» felirattal, a hol a betett kabátokról valóságos zálogszedulákat adtak. Sok nagy úr bizonyára most élvezte legelőször ezt a mulatságot.

Mindig balra haladva, egy húsz méter hosszú remek épület elé érünk, melyre három oldalról széles lépcsőzet vezet fel. Olasz stílusú oszlopok loggiája fölött városelyem függönyök voltak kifeszítve, s nemzeti színű lobogókata lengtetett az esti szellő. Homlokzata teli lámpionokkal, virágfüzerekkel, aranyozott angyal-alakokkal művész-czimerekkel. De még elragadóbb látvány belseje, hol vakító villamfény-árbán úszva, drága

keleti szőnyegek, faragott ritka butorok s egész pálmáerdő között Budapest legszebb hölgyei foglaltak helyet, kivétel nélkül mind szébbnél-szebb kosztümbökben. Középen két aranyozott géniusz-szal épített hatalmas trón áll, melyen egy bizanti császárné jelmezében ül gróf Andrássy Tivadarné, ruháján egy vagonot érő régi ékszerrel. Trónja előtt állanak két oldalt gróf Pejacevich Jolán és Peszty Árpádné Jokai Róza teljesen korhű, antik, görög öltözetben, úgy, hogy a mythikus régi görög világ való alakjait vélünk magunk előtt láthatni. Tovább menve, gróf Andrássy Gézané, gróf Andrássy Sándorné, gr. Berchtold Charlotte-ot, Bakonyi Klárát, Bethlen András grófnét, Dessewffy Rolla grófnét, Eszterházy Miklósné grófnét, gróf Forgách Pálnát, Hegyi Arankát, gróf Hunyady Irmát, gróf Károlyi Melindát láttuk érdekesnél érdekesebb különös öltözetekben, valamint tovább Lechner Irmát, gróf Lónyay Margitot, Paulay Edénét, báró Révay Rózát, gróf Ráday Jeniet, gróf Sennyey Miczét, gróf Széchenyi Alicét, gróf Széchenyi Paulát, Szemere Attilánét, gróf Teleki Gyulánét, Végh Lonát, a Zichy grófnőket, stb. stb. Ez ürügyeket a legváltozatosabb öltözetekben lehetett itt látni. Egyik alföldi magyar leánynak, másik szerb menyecskének, a harma-

IX. KERESZTÉLY DÁN KIRÁLY ÉS NEJE.

pet ily formán a kis dán nemzet is valódi nemzeti ünnepnek tekint.

A MŰVÉSZ-ESTÉLY.

A budapesti művészek, támogatta a műbarátok egyesülete által, a folyó hó 23-án felejtethetetlen kedves estét szereztek a főváros előkelő és szépirt lelkesülő közönségének.

A Bajza-utczának az Andrássy-út baloldalán fekvő részében, az epreskertnek nevezett területen áll a m. kir. mesteriskola, hol festőink Benczúr és szobrászaink Strobl vezetésével képezik magukat. A festő- és szobrász-műtermeiket közel egy hold kiterjedésű szép park veszi körül. E helyen folyt le a művészek fényes ünnepe.

Az estély védnökségét gr. Dessewffy Aurélné, Károlyi Pálma grófnő vállalta magára. Körülötte csoportosultak azután művészeink s főrangú hölgyeink és ifjú főuraink gárdája, hogy a felvidéki inségesek fölségelését tűzve ki czélul, mentül nagyobb eredményt érhessek el.

A művészek rendező-bizottsága élén Peszty Árpád buzgólkodott, s rajta kívül tevékenyen működtek közre Zala György, Strobl

dik török nőnek, ismét mások kínai, japáni nőnek, hajporozott múlt századi francia dáma-knak, stb. voltak öltözve.

A rendező művészek s dr. Szendrei János és Szemere Attila ragyogó múlt századi francia kosztümöket viseltek, míg a főri bizottság tagjai aranygombos kék frakkot s fehér czilinder hordtak. Mindegyik rendező kezében nagy elefántosant-gombos piros pálca volt, mint rendező jelvény.

Az uri bizottság tagjai között ott voltak gr. Andrassy Tivadar, gr. Andrassy Gyula és Géza, ifj. báró Edelsheim-Gyulay Lipót, gr. Hadik-Barkóczy Endre, gr. Hunyady József, gr. Karácsonyi Jenő, b. Révay Gyula és Simon, gr. Szapáry György és Pál, gr. Széchenyi Bertalan, gr. Zichy Béla és Aladár, stb.

A műsarnok, hogy teljesen megfeleljen nevének, meg volt rakva a magyar művészek által ajándékozott festményekkel és szobrokkal, melyeket a felvidéki inségesek számára ajánlottak fel. A kosztümös főrangú hölgyek e képek árverezését kezdték meg s csakhamar több ezer forint gyűlt be az elárverezett képekért; a megmaradtakat ki fogják sorsolni.

Munkácsy Mihálynak nem lévén ideje már képet festeni, egy utalványt küldött, melynek

menyecskéi nyílt tűzhelyen sütötték a ropogós malacz peccenyét s amúgy ketté vágott fehér czipóra téve szolgálták föl. Komáromból érkezett gazdák is voltak jálan a kerti ünnepélyen, ezüstgombos diszruhákban.

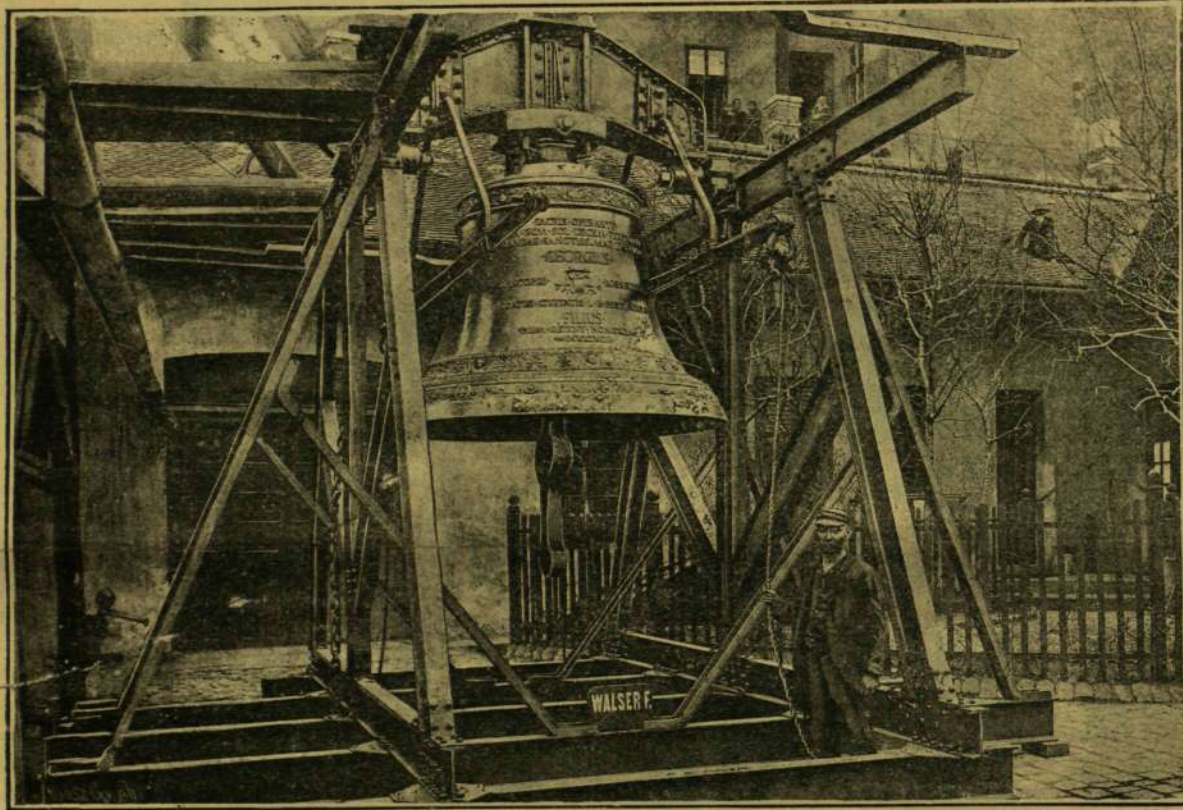
A képek árverésének vége levén, harsogó kürtök tudatták, hogy kezdődik a görög színház előadása. A kert hátterében áll Stobi szobrász műterme, tiszta görög stílusban emelt pompás épület. Ennek inpozáns lépcsőzetén és előesernő-kában folyt le Sophokles «Philoketes» című drámájának előadása, melyet Nagy Imre vezetése alatt a színi tanoda férfi növendékei adtak elő, nagy tetszés mellett. Teljesen beleélhette magát a néző közönség az antik világ korába, minden a családíság stíluszerű volt, a játékos kosztümjei, a színpad oltárja és égő triposai és a színészek, kik kothurnusban és nagy álarczokkal léptek föl. Egészben úgy volt rendezve az előadás, a hagyományok szerint, a hogy a hajdani görögöknek.

A színház előtt pompás szökőkút játszott, melynek medenczéből az előadás után hatalmas tüzes s rakéta-képek szállottak fel.

Előadás után a publikum a szembe fekvő boszorkány-tanyát látogatta meg. E rom egyike a kert legszebb műtárgyainak. Nagy fáradsággal

Meg kell még említenünk a főtéren Pegazus szobrát, melyen egy piktor lovagolt az ég felé s a vigszínház előtt Vizváry sikerült szobrát.

És ha most általánosságban, fővonásokban beszámoltunk a látványokkal, ha egy emelkedettebb pontra lépve, végigtekintünk az egészen; valóban újra és újra azt kell mondanunk, hogy tündéri látvány. A fák koronái között ezer és ezer lampion tarkasága ragyog, a virággyágak és fák borítva vannak, szokatlan nagyságú, pompásabb pompásabb virágokkal, minők csak az indusok paradicsomában virítanak, a hatalmas villam-reflektorok mint napok ragyognak állandóan a kép fölött, a kert különböző pontjain minden perczen másutt gyúlnak ki a színes görög-tüzek, vörös és kék lángba borítva a fák koronáit s a pompás kis rögtönzött festett paloták aranyozott kupoláit. Képzljük ehez a katona zene hatalmas indulót, a szívhez szóló cigányzenét, a boszorkánytanya-kápolna harangját, mely egyre hivatja a látogatókat. Képzljük mindehez a főváros tömerdek szép leányát és asszonyát, az egész intelligens budapesti társadalmat tolongani, mely egyaránt sűrű tömegekben veszi körül a műsarnok lépcsőzetét, a mint Zilahy Gyula, a nemzeti színház tagja, Gabányi humoros prológiát szavalja, s egyaránt

A LIPÓTVÁROSI BAZILIKA ÚJ NAGY HARANGJA.

előmutatója tőle egy eredeti vázlatot fog kapni. Ez utalványra árvereztek a leghevesebben, míg végre Andrassy Géza gróf lett 2000 frtért.

A műsarnok mellett volt Kugler czukrászdája, melyet könnyed rocco stílusban Tolnay Ákos festett ki úgy, mintha czukorból lett volna az egész.

Ezután következett a vigszínház, melynek bejárata székely kapu stílusban volt tartva s egészben magyaros ornamentikával díszítve. A színház igazgatója Horti Pál festőművész; maga a rögtönzött épület 600—700 látogatót fogadhat be. A színház tőszomszédságában állott az olasz művész-korcsma, az osteria. Egyike a telep legkedvesebb helyiségeinek, repkény befutója verandáival, oszlopok nyitott elejével, régi utánzótt freskóival s karrikatúrákkal tele rajzolt falával. Ezután következett a spirítiszta műterem, a Telepi természetrajzi múzeuma, rendkívüli ügyes s tréfás mutatóvanyával, majd Vénus és Adonis ütvésztője, melynek közepén a két ellentétes irányból bemenő férfi és nő egy ablakon át pillantotta meg egymást.

Egyik feltűnő szép épülete volt a telepnek a Barnum-múzeum, tele kacagató ritkaságokkal, minők az Ariadne fonala, Akhilles sarka, a trójai faló pokroca, a posztikszli kulcsa, mindannyi szellemes föliratokkal. Majd «az ártatlansághoz» címzett korcsma, s bezárta a sorozatot e helyt a lazi-konyha, hol Komáromból az ünnepélyre érkezett leányok és

éveken át állították össze a szobrászok régi rommaradványokból, s egy XIV-ik századi stílusú klastrom kapuzatának romját állították össze belőle. E kapuzat tetején óriási sarkány ült s szájából koronkint láng-kéveket okádott. A rom belsejében Dante híven ábrázolt alakja ült, szembe vele egy oltáron Beatrix mellszobra állott, koronkint sohajokat hallatva. A szobor körül láng csapkodott föl. Csontvázak, kivilágított koponyák, egy villamszemű nagy fekete macska s huhogó baglyok egészítették ki a keretet. Két jámbor barát volt a hely öre és magyarázója. A romból kijövet tekintetünk még egyszer a szökőkutra esik, melynek medenczéből egy zöld villamszemű óriás szörny triton könyököl ki.

A romoktól jobbra haladva, széles, egyenes uton jutunk el a pezsgős köröndbe, melynek közepén hatalmas Faun-szobor állt. E felett emelkedett a vörös bársony függönyök, arany rojtok s keleti szőnyegekből alkotott, fejedelmi fényvel berendezett dísz-sátor, mely a főhercegek számára emeltetett. Ez a kert legmagasabb pontja, honnan gyönyörű kilátás nyílik az egész ünnepélyre.

A dísz-sátor tulsó oldalán kilépve, újra megkapó látvány tárult elénk. Egy egész kínai és japáni világ, melynek háttere gyönyörű kínai tájkép, azur-kék tengerrel, fölkelő nappal és színpompás virág-erdővel. E köré csoportosultak a thea-sátrak, melyekben szebbnél szebb, kínai és japáni jelmezű hölgyek sűrűgtek.

kitart még éjfélen túl is, hogy élvezhesse a vigszínházban Aggházy zenei előadását, vagy Mesterházy búvárszékedseit, — úgy legalább halvány fogalmunk lehet az egészről. De azt a pompás látványt, a mint azután a kosztümös hölgyek is leszállva emelvényeikről, s a vörös ruhás s kezökben pálma ágat tartó heroldok sorfala között a közönség sorai közé vegyültek, azt már csakugyan csak látni lehetett.

A ragyogás, a röpke fény s a könnyű humor mellett volt azonban az estélynek több komoly s maradandó becsü ténye és hatása is. Ilyen volt első sorban a szabad ég alatt rendezett s teljesen az antik hagyományok alapján körhúren adott görög színházi előadás, melyet még Európában nem igen próbáltak meg sehol, s a mely oly sikerült volt, hogy a ki látta nem igen fogja valaha elfelejteni. A másik, hogy művészeink megmutatták, miszerint, ha arra alkalmunk van, valóban monumentális dolgokra képesek, megmutatták, hogy művészi leleményes, nemes ízlés, tanulmány és humor tekintetben egyenlő fokan állanak párisi, vagy római kollegáikkal.

Harmadik s talán nem a legutolsó eredménye pedig ez ünnepélynek az, hogy valamint Rómában, Párisban, Münchenben, Düsseldorfban és Bécsben a művészek gyakran tartani szokott ünnepélyei megmozdítják az egész műveltségi társadalmat s közeli benső érintkezésbe hozzák, egymáshoz fűzik a művészetet a társadalom rétegei-

vel, — úgy fog ez ezentúl nálunk is lenni, mert ennek ezentúl ismétlődnie kell, nemcsak, hogy ez által egy-egy magasabb kulturális vagy jótékony célra tisztekr gyűljenek be minden évben, hanem, hogy a művészet nemesítő hatása új utat találjon a nemzet minden rétegébe. Biztosra vehetjük tehát, hogy a művészek ragyogó tündér-éjszakája Budapesten ismétlődni fog. Ugy legyen.

A LIPÓTVÁROSI BAZILIKA ÚJ HARANGJA.

Magyarország ez idő szerinti legnagyobb harangja, melyet Schopper György roznói püspök ajánlott fel, a Szt. Háromságnak szentelve, a lipótvárosi bazilikának, hűsvét harmadnapján, április 19-én, maga a lelkes adományozó által ünnepélyesen felszenteltetett.

A harang, melynek egyik oldalát a Szt. Háromság domborműve díszíti s a melynek másik oldalán a dedikáció, továbbá az adományozónak és öntőnek neve, valamint a harang készítésének ideje olvasható, Sturm Ferenc, a bazilika építő mérnökének rajzai szerint Walsler Ferenc budapesti harangöntő- és fecskendő-gyárából mint 2000-ik mű került ki s a magyar iparnak valódi remeke. Sulya 77 métermáza és 35 kilo, ára pedig a vasállványokkal együtt 15,000 forint.

Walsler e harangjánál, az eddigi szokástól eltérve, egy lényeges újítást hozott alkalmazásba, a mennyiben az eddig használt fakorona helyett a harangot kovácsolt vaskoronával látta el. Gyárában ennél csak egy nagyobb harangot öntöttek eddig, és pedig a bukaresti metropolita templom számára, mely harang azonban a bazilika harangjánál csak 10 métermázsával nehezebb és 42,000 frankba került.

Walsler Ferenc 1858 óta főnnálló üzletét 1867-ben Schaudt tanító mesterével egyesítette. Ez időtől fogva műhelyei európai színvonalra emelkedtek és neve mint fecskendő-gyárosé és harangöntőé csakhamar Magyarország határain túl is ismertté és jöhrívű lett. 1870-ben gyárát helyszűke miatt a Rottenbiller-utczába tette át, honnan ugyanebből az okból át fogja helyezni a külső váci-úton lévő és 7000 □ öl területű új gyártelepére.

Nem lesz talán érdektelen tudnunk, hogy a bazilika eddig három legnagyobb harangjának méretei az új haranghoz hogy viszonylanak. A «Szt. Máriáról» nevezett legnagyobb harang sulya, melyet Stoffer kertész, pesti polgár és neje ajánlottak föl, és mely 1863 karácsony éjszakáján kondult meg először — 32 métermázsát és 26 kilogrammot nyom. A «Szt. Istvánról» nevezett, melyet 1865-ben Schlechta nagyiparos ajánlott föl, 15 métermáza 38 kgr. A harmadiknak sulya pedig 9 métermáza 42 kgr. Ez szintén 1865-ben, buzgó hívek adományából keletkezett és «Angelus» nevet nyert. Az új harang tehát 20 métermázsával és 29 kgrammal nehezebb, mint a fenti három harangnak együttes sulya.

Az új harang hangja a többiek összhangjával teljesen megegyezik, a mennyiben a toronyból hangzó kemény B (B—D—F) hármasszhangzatba a «Szt. Háromság» harang össz F-je vegyül bele.

Az új harangot április 21-én reggel 7 órakor húzták föl a toronyba. Felhelyezése három és félórát vett igénybe. Délelőtt 11 órakor már a torony belsejében volt, hol Szt. György napja előestéjén szólalt meg először.

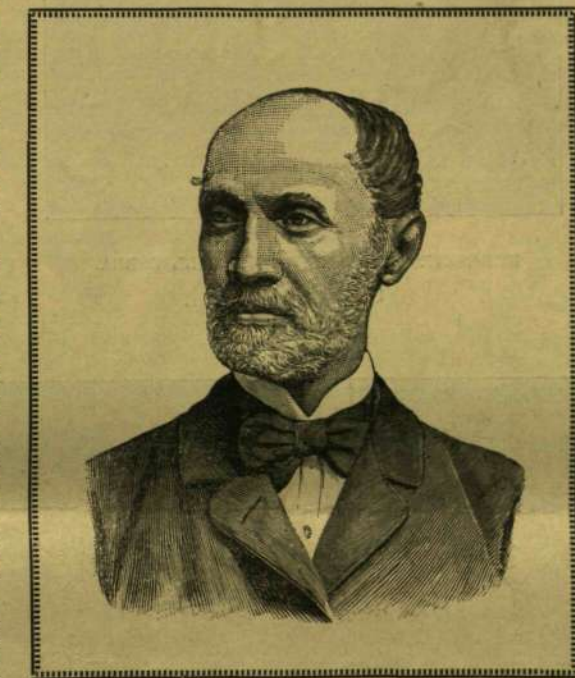
KIRÁLYI PÁL.

(1821—1892.)

Az utóbbi napokban a közéletet ért sulyos veszteségeket egészíti ki — és bárcsak egyelőre be is fejeznék — Királyi Pál halála, ki évtizedek óta szolgált a közügyek sokféle téren, ernyedetlen kitartással, lelkes hazafisággal. Mindig azokban a körökben élt, melyeknek döntő szerep jutott; egykor mint publicista b. Kemény Zsigmond oldalán, a politika világában pedig a szabadelvűség zászlaja alatt folytatta azt a munkásságot, melyből egy jó és nevezetes rész

a főváros ügyeinek jutott. Budapest újabb fejlődésében alig van valakinek oly tartós része, mint Királyi Pálnak, a kit sokszor szerettek volna a fővárosi ügyeknek vezérhelyére emelni, de természete idegenkedett a vezérszereptől. A főváros minden kérdésében nagy sulyalal bírt szava. A városháza évtizedek óta csaknem otthona. A bizottságokban, a közgyűléseken mindig ott volt, nagy ismereteivel, tapasztalásával; a város ünnepélyein, lakomáin pedig a finom műveltségű, szép szavú embert ismerte a közönség, az elmés toasztmondót, a ki tudott tartalmas és szellemes lenni és felvillanyozta a társaságot.

Nem fényes tehetség volt, hanem az állandó munka embere, a ki sokat tud, érzi épp, és tudatában van, hogy használhat. És valóban, az ilyen munkakedv nemcsak azt buzdíthatja, a kiből él, hanem a kik vele együtt dolgoznak. Fél-századot töltött a nyilvános pályán ez a hosszú, szikár ember, a kit talán csak az öregek láttak valamikor jó egészségben, mert úgy tett, hogy mindig beteges. Már harmincz év előtt azt gondolták róla, hogy mellhaja van, nincs sok hátra az életéből. Mérsékelt, józan életmódja

KIRÁLYI PÁL.

dacolt e betegséggel, s megértte 71-dik évét. A sajtó, a parlament, a főváros vesztesége az ő halála.

Királyi Pál a zalamegyei Szeptetneken született 1821-ben; mint joggyakornok már az 1843—44-iki pozsonyi országgyűlésen is ott volt, s akkor kezdett foglalkozni a közkérdésekkel. «Robot és dézma» munkájával az országos gazdasági egyet pályadíját nyerte el; irt fiatal korában történelmi regényt is; 1845—48-ig a «Jelenkor» című lap dolgozó társa lett, majd szerkesztője.

A szabadságharcban fegyverrel harcolt, s Debreczenben a hadügyminiszteriumban is érvényesítette munkásságát. A világi fegyverletétel után mint örnagy került a fogságba, s besorozták közlegénynek. Csak 1856-ban szabadult ki. Két év múlva mint a «Pesti Napló» szerkesztőjét találjuk, a mi akkor nem valami kényelmes állás volt, kivált épen a «Pesti Napló»-nál, melyről jól tudták, hogy az ország intelligenciájának a lapja. Két évig küzdött a cenzurával, de 1860 elején már két pört sikerült ellene támasztani, s nehogy ennek hátrányát a lap is megérezze, a szerkesztéstől visszalépett, b. Kemény Zsigmond vette át ismét névleg a szerkesztést, melyben folytonosan ő volt az irányadó, és Királyi megmaradt azért a lap szerkesztőségében. Mikor a törvényhatóságok újra szervezkedtek, 1861-ben Pest városa főjegyzővé választotta, a letényei kerület pedig országgyűlési képviselőnek.

1869-ben újra képviselő lett s 1881-ben ő

lett Deák Ferencz közvetlen utóda Budapest belvárosi kerületének képviselőségében. A főváros törvényhatóságai életében vezérszerepe volt a társadalmi és egyesületi mozgalmakban is rendkívül tevékenyen működött. Legutóbb Zalamegye eszteromnyai kerületét képviselte, s a nemzeti pártnak elnöke volt, annak tanácskozásait egész a legutóbbi napokig vezette. Az országgyűlés minden pártja nagyrabecsülte. Halála a főváros minden körére — a hol oly jól ismerték — fájdalmasan hatott, mert itt egyharmalig pótolhatják. A mi Budapest főváros részéről negyed század óta a magyarosodás, művelődés, anyagi fejlődés terén történt, mind abban nagy része volt Királyinak, az ő kezdeményezésének, kitartó támogatásának.

Családot nem hagyott hátra, a közügyeknek szentelte egész életét, tevékenységét. — Arcképét «Országgyűlési arcképcsarnok»-unkból mutatjuk be.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» KORONÁZÁSI EMLÉKSZÁMA.

A «Vasárnapi Ujság» a maga részéről szintén méltóképp akarván megünnepelni újabb történetünk legfontosabb eseményének, az új korszakot alkotó koronázásnak 25 éves évfordulóját, rendkívül megnagyobbított tartalommal, teljes 4 íven fog megjelenni, a koronázásra vonatkozó számos illusztrációval, melyek egy része a koronázás alkalmával egyidejűleg készült, (kiváló művészek festménye, rajza; az ünnepély, alatt fölvetett fénykép, stb.) de még eddig nem volt közzétéve. E szám több mint 30 képpel lesz illusztrálva s e képek 16 oldalnál többet fognak betölteni lapunkban, úgy hogy ez emlékszáma — egy egész terjedelmes füzet, — gazdag kiállítást tekintetben is ritkítani fogja pártját irodalmunkban. E szám, melyet előfizetőinknek ünnepi emlékül június 5-én küldünk meg, külön is kapható lesz, egy példány 40 kr.-jával.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

E. Kovács Gyula költeményei. Budapest 1892. Kovács Gyula tehetségének ereje kétértelmű inkább színpadi működésében nyilatkozik, de mint költő is számot tesz a kisebb lantosok közt. Az eszményiség nemes kultusza vonzóvá, rokonszenvesé teszi költői egyéniségét, jól esik látnunk, hogy ezt az irányt hosszú — több mint harmincz éves — költői pályája alatt folyvást megőrzi, a sárba sohasem száll le, maga a hűtlen kedvesért sem, ki után szíve sajog («Isten hozzád», «Tudom én hogy meg vagy halva»), de a kire csak könnyeit hullatja. Különösen a családi élet öröme és bűja iránt fogékony. Költségvetésének egyik jellemvonása az elégikus borongás; a vigság ritkán szólal meg nála s kevesebb szerencsével, míg ellenben egy-két dalában a népdalok hangját elég jól eltalálja (pl. «Kétszer is nyit az akácfa virága»). Azt is dicserettel kell kiemelni, hogy a magyar ritmikuss formákat előszeretettel használja s többnyire jól kezeli, bár úgy a verselésben, mint a kifejezésekben általában nem egy szembántó foltot találunk költeményeiben. Különösen az utóbbi azt mutatja, hogy Kovács Gyulának nincs elég tisztult mértéke, máséknél nem használja oly gyakran dagályos, mesterkelt frázisokat az egyszerű, természetes, jellemző kifejezések helyett. Egy párszor a balladával is megpróbálkozott, legkevésbé sikerült a «Holt hűtés», ez kúsált és dagályos; jobb az «Alvajáró», bár ebben is van mesterkelttség és zavarosság, leg-sikerültebb a népies hangon tartott «Hajnali uram». Nehány műfordítást is találunk a kötetben, Göthétől a «Kincskeresőt», Heine «Két granátos»-át, egy pár költeményt Mussettől, egy párt Poe Edgártól. Valamennyi elárulja a komoly törekvést. A jelentéktelensé kötet a Révai-testvérek kiadásában esmet meg. Mutatóvanyul belőle az alábbi költeményt közöljük:

«Kedvest a kedvesnek.»

Elégia.

Kedvest a kedvesnek: virágokat neki,
Oh hintsük angyalom, míg halmát ellepi;
Talán könnyünk hevén, a légy szirmok alatt
Gyöngéd kis tagjai virágá bomlanak.

Te kis boldog fiu, hogy is szerettelek,
Halandó szívvel már forróbban nem lehet!

* Gertrud királyné «Hamlet»-ben, e szavakkal hint virágot Ophélia koporsójára.

